

AKTUALNO VPRAŠANJE

Volitve v občinske ljudske odbore se približujejo in postajajo vse bolj aktualna tema vsakodnevnih razgovorov.

Letos bomo po petih letih spet volili odbornike v občinske ljudske odbore. Tokrat v dva zborna: občinski zbor in zbor proizvajalcev.

Po podatkih, ki smo jih dobili pri tajniku okrajne volilne komisije tov. Zupančiču, bomo izvolili v kranjskem okraju 596 odbornikov. Največ odbor-

nikov bo imela kranjska občina, in sicer 40 v občinskem zboru in 40 v zboru proizvajalcev. Nato sledi jeseniška občina s 37 odborniki v vsakem zboru. Po 23 odbornikov v vsakem zboru bodo imele občine Bled, Radovljica, Škofja Loka in Trzin. V občini Bohinj, Gorenja vas in Zelezniški bo v vsakem zboru 23 odbornikov, v Cerkljah 21, Ziri pa jih bodo imele po 19.

Od 298 odbornikov v zborih proizvajalcev, bo 250 predstavnikov industrije in obrti in 48 kmetovalcev. Kmetovalci bodo v zboru proizvajalcev v večini le

v občini Cerklje, kjer jih bo 12 od skupnega števila 21. Najmanj kmetovalcev bo v zborih proizvajalcev jeseniške in tržiške občine, in sicer po eden.

Zvedeli smo tudi, da bo novi okrajni ljudski odbor, ki bo izvoljen iz vrst občinskih odbornikov, štel 110 članov. 55 jih bo v okrajnem zboru, 55 pa v zboru proizvajalcev. V zboru proizvajalcev bo 52 predstavnikov industrije in obrti in 3 kmetovalci. ABC

AKTUALNO VPRAŠANJE

Krajevni odbor - vir pobud

Dveletna praksa je pokazala, da so krajevni odbori nujno potrebna vez med občinskim ljudskim odborom in volivci, predvsem seveda na podeželju, zlasti še spričo tega, ker so sedanje občine v primerjavi s prejšnjimi teritorialno dokaj obsežnejše in po številu prebivalstva močnejše. V krajevnih odborih živi — da tako rečemo — še naprej živahna samoiniciativa nekdanjih malih občinskih enot. Razen tega krajevni odbori, če so aktivni, lahko dokaj pomagajo pri odpravljanju razlik med mestom in vasjo.

Zato ima večina občin tudi v našem okraju precej krajevnih odborov. Največ krajevnih odborov (22) je v občini Kranj, kjer pride, če izzamemo mestno prebivalstvo, po 1 krajevni odbor na približno vsake 900 prebivalcev. Podobno je še v nekaterih občinah. Brez krajevnih odborov sta le občini Zelezniški in Trzin.

Da so volivci iz vasi doumeli pomen in vlogo krajevnih odborov v občinski skupnosti, zlasti pri urejanju krajevnih zadev, ki ljudi najbolj neposredno žulijo, kaže že to, da so v nekaterih občinah v krajevnih odborih večidel kmetje. V kranjski občini je izmed 22 predsednikov

krajevnih odborov 17 kmetov, dasiravno skoraj ni vasi, kjer ne bi bilo dokaj vaških prebivalcev zaposlenih v industriji. Lep vzgled, kaj lahko zmora agilni krajevni odbor, če zna mobilizirati in smotrno usmerjati pobudo volivcev, pa je krajevni odbor v Trsteniku, ki se je uspešno lotil gradnje vodovoda.

Krajevni odbori pa potrebujejo, da bi bili uspešni, primerna tla, zlasti razumevanje občine in ustrezno materialno osnovo. V nekaterih primerih občine še ne upoštevajo dovolj raznih mnenj in pripomb tega ali onega krajevnega odbora ter ne obravnavajo sproti njihovih predlogov, kar seveda neugodno vpliva na nadaljnje pobude krajevnih odborov. Materialna osnova krajevnih odborov pa je v raznih občinah različna. Občini Radovljica in Jesenice dodelujeta sredstva za komunalna dela svojim komunalnim upravam (deloma zaradi prepričanih sredstev), ki potem ta dela opravljajo ob sodelovanju, pomoči in nadzoru krajevnih odborov. Pokazalo se je, da je pomoč krajevnih odborov komunalnim upravam koristna. V kranjski in škofjeloški občini pa so šli še dalje in so sredstva za komunalna dela decentralizirali ter jih prepustili krajevnim odborom. V teh občinah prevladuje mnenje, da je treba materialno osnovo krajevnih odborov dalje krepiti, seveda v okviru razpoložljivih sredstev. Tako je občina Kranj v svojem letošnjem proračunu določila za redne potrebe krajevnih odborov 6.730.000 dinarjev ali približno še enkrat več kot lani. Tudi škofjeloška občina je letos povečala sredstva krajevnih odborov. Rezultati iz lanskega leta kažejo, da krajevni odbori, ki znajo dobro, odgovorno gospodariti, lahko tudi dvakratno povečajo vrednost dobljenih sredstev (z organiziranjem prostovoljnega dela itd.), zato je krepitev materialne osnove krajevnih odborov za občino lahko dobro naložen denar.

Z.

GLAS

GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO X. ŠT. 69 — CENA DIN 10.—

Kranj, 6. septembra 1957

OB ODKRIVANJU SPOMENIKOV NOB NA JELOVICI: NA MOŠENJSKI PLANINI, LIPNIŠKI PLANINI, SELŠKI PLANINI IN NA MARTINČKU

SPOMENIKI SVOBODE

Preteklo je 16 let, odkar so na Jelovici počili prvi streli... Od tega dne do osvoboditve je razsežna in gozdna Jelovica krila v sebi skupine partizanov: partizanske čete, bataljone, brigade in od časa do časa tudi divizije NOV. Na Jelovici in njenih obronkih so bile mnoge postojanke organizacij POJ in NOV, kurirske karavle, bolnišnice in postojanke raznih terenskih organizacij, pa tehnike, kjer so tiskali partizansko časopisje.

Prav gotovo ni moč opisati v kratkih vrsticah vsega, kar se je dogajalo na Jelovici v času štiriletne NOB. Zategadelj se bomo danes omejili le na štiri pomembnejše dogodke in mesta, kjer je prišlo do junaških bojev z okupatorjem in kjer so mnogi borci in aktivisti NOB tudi padli.

Po tridnevni dražgoški borbi se je Cankarjev bataljon preko Dražgoške gore umaknil na močno zasneženo Jelovico. Najprej se je ustavil na Kališu. Ker pa je bilo tam za tako število partizanov premalo prostora, se je pomaknil en vod naprej na Mošenjsko planino. Vod bi služil tudi kot predstraža v primeru morebitnega napada na bataljon z jeloške strani. Prvi dan je potekel popolnoma mirno pod vtisom tridnevnih dražgoških bojev in v razmišljanju, kam usmeriti borbeno aktivnost. Nad Dražgošami se je valil gost dim. Dražgoše, Peči in Jelenšče so Nemci zažgali. V naših vrstah je vstajala želja po maščevanju nad okupatorjem.

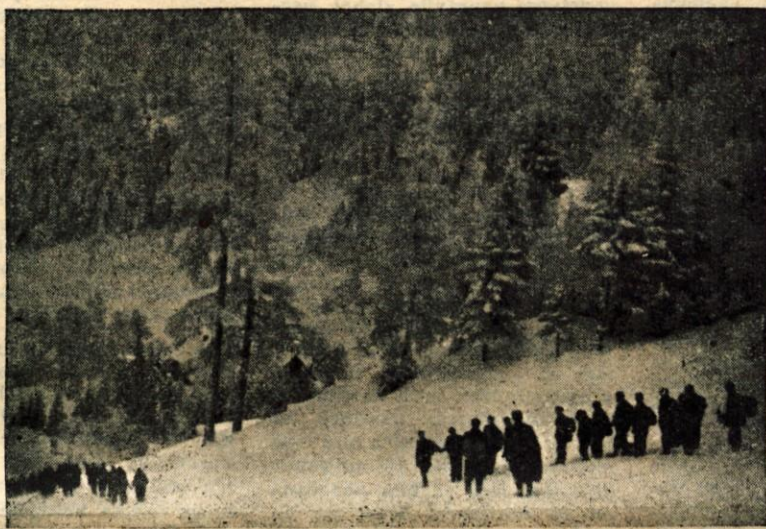
Naslednji dan bi moral dobiti vod na Mošenjski planini zameno. Vod je poveljeval Franc Biček. Prav, ko bi moralo priti do zamene, sta bila oba voda napadena od Nemcev. Gozdar Koshmrlj in njegov sin sta namreč Nemce obvestila po telefonu, da se na Jelovici, in sicer na Mošenjski planini, nahajajo partizani, ki so se umaknili iz Dražgoš. Belo oblečeni Nemci so odšli

po najbližjih poteh na Jelovico in se na smučeh priplazili v neposredno bližino koč, jo obkolili in jo začeli obsipati s krogli.

Partizani so bili v hudo težki situaciji, kajti lesena kočica ni nudila posebnega kritja, prav tako se tudi niso mogli razviti v obrambo. Preden so mogli nudit resnejši odpor, so morali prebiti steno v hlev, kar je seveda trajalo precej dolgo. Ko je bila ovira odpravljena, so uspešno prešli v protinapad s 6 strojnimi.

Borba je trajala več kot dvanajst ur. V tem času so se dogajali v koči in v hlevu zelo dramatični prizori, kajti nekateri tovariši so bili takoj v začetku spopada težje ranjeni. Spričo vse ostrejših borbe je postajal položaj vse resnejši. Zlasti hudo je bilo na zgornji strani koč, kjer so se Nemci najbolj približali. Borci so se junaško borili, kajti vedeli so, da drugega izhoda ni kot boriti se do poslednjega moža.

Ko se je znočilo, so partizani sklenili prebiti se iz obroča. Ker je bila zelo svetla noč, je bila misel skorajda neizvedljiva. Kljub temu pa so se po polnoči odločili, da se morajo prebiti za vsako ceno. Poveljstvo nad obema vodoma je prevzel tov. Biček. Proboj je uspel. Na bojišču je obležalo 11 tovarišev, 4 lažje ranjene pa so odvedli s seboj. Sam proboj pa je bil izvršen brez žrtev. Lučaj daleč so se plazili po debelem snegu na spodnjem delu koč

Škofjeloški odred pozimi 1944-45 na poti čez Črni vrh na Primorsko

in dalje preko travnika do gozda, nato pa so previdno obšli nemške zasede in se tako rešili.

O dogodku 9. septembra na Lipniški planini, kjer je padlo v težkem boju 25 partizanov, je bilo že nekaj napisanega. Med padlimi borci je padel tudi komandant prve grupe odredov, narodni heroj Jože Gregorčič. V drugi polovici leta 1942 so Nemci za vsako ceno hoteli uničiti partizanske enote na Jelovici. Zato so tudi organizirali več večjih ofenziv. Sevška četa, s katero je bil takrat tudi štab prve grupe odredov, se je v teh dneh spretno izmikala ofenzivnemu področju. Po nesrečnem naključju pa so na Lipniški planini prišli ravno v doseg nemških mitraljezov. Obkoljeni od vseh strani so se prebijali v dveh smereh, in sicer ena skupina proti Martinčku, druga pa proti Mošenjski planini. Ker so imeli Nemci zasede zelo gosto postavljene, je bilo prebijanje zelo otežkočeno. Po nekaj urnem boju z mnogo močnejšim sovražnikom je polovici partizanov uspelo prebiti se iz nemškega obroča, ostali pa so obležali mrtvi v območju Lipniške planine. V spomin na ta dogodek,

ki je močno pretresel narodnoosvobodilno gibanje na Gorenjskem, posebno še, ker je v tem boju padel komandant Gregorčič, odkrivamo tudi tu primeren spomenik.

Poleg teh postavljamo spominsko ploščo tudi na Martinčku, kjer so Nemci 21. maja 1944 napadli začasno bolnišnico in zverinsko poklali 11 partizanov, prav tako pa tudi na Selški planini, kjer se je 19. junija 1944 Prešernova brigada spopadla z Nemci. Tudi v tem boju je padlo 17 partizanov.

S temi spominskimi ploščami se Gorenjska skromno oddoljuje žrtvam, ki so prelele svojo kri za svobodo. Vse, ki imajo kakršnekoli spomine na težke dni NOB na Jelovici, vabimo, da se tei svečanosti udeležijo.

IVAN BERTONCELJ-JOHAN

V spomin na dogodke iz NOB bo v nedeljo, 8. septembra na Jelovici odkrite več spominskih objektov, in sicer na Mošenjski planini ob 10. uri, na Lipniški planini ob 11. uri, na Martinčku ob 12. uri in na Selški planini ob 13. uri.

ŽIVAHNE PRIPRAVE NA VOLITVE V LOKI

V ponedeljek popoldne je bil v Skofji Loki razširjeni plenum občinskega odbora SZDL. Na plenumu so razpravljali o bližnjih volitvah. O pripravah na volitve in nekaterih novostih zakona o volitvah, je govoril predsednik ObLO tov. Sveto Kobal.

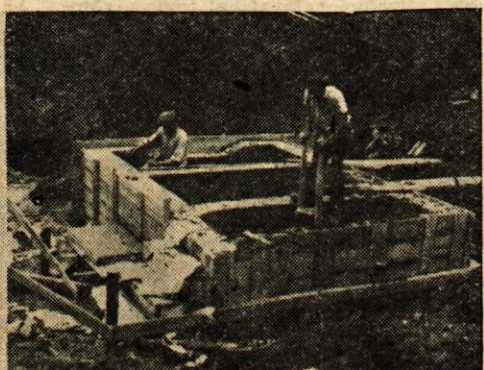
Zbori volivcev se bodo v loški občini začeli že 12. septembra, in sicer za področje Stare Loke. Zadnji zbori pa bodo v nedeljo, 22. septembra. O volitvah je zbor proizvajalcev so v četrtek razpravljali na plenumu občinskega sindikalnega sveta.

Ob volitvah bodo v Skofji Loki izdali posebno brošuro o uspehih, ki jih je občina posebej v zadnjih letih dosegla.

-ik

V SITU IN DESIDI

ŽIČNICA NA KRVAVEC

Ce ne bo večjih vremenskih nepravil, ki bi bistveno zavrlje gradnjo krvavške žičnice, se bomo že letošnjo zimo vozili na Krvavec z žičnico in težke smučci se bodo peljale z nami, namesto da bi nam ožulile rame. Zgoraj: temelji za transformatorsko postajo — Levo: Gradnja začetne postaje žičnice.

naš razgovor

BREZ ŽENA V KRAJEVNIH ODBORIH

Rekli so, da ga bom srečal na cesti med Češnjico in Srednjo vasjo in to na črnem, sicer že zastarelem motorju, tipa »Horex«. Dejanško pa sem našel Martina Zupanca, predsednika krajevnega odbora v Srednji vasi, enega izmed največjih v bohinski občini, pri ženinih starših.

»Kaj mi lahko poveste o delu vašega krajevnega odbora?«

»Pravzaprav nič...«

Ze poprej sem namreč izvedel, da krajevni odbori v bohinski občini bolj slabo delajo.

»To pa najbrže ne bo držalo...«

»No, če vas ravno zanima... Doslej je naš krajevni odbor imel vsega skupaj tri seje od svoje ustanovitve. Sklenili smo, da morajo vsi kmetje urediti odtok v ponikovalnice, to pa zaradi večje čistote, ki je zlasti zaradi turizma zelo pomembna. Toda nihče tega ni storil, kmetje pa tudi odločb še nimajo. Če bi jih imeli, bi jih lahko kaznovali, ker niso izpolnili sklepa krajevnega odbora. Ko sem na ObLO posredoval, so rekli, da so prezaposleni...«

Drugi naš problem so cestarji, posebno na vaških poteh in cestah. Zlasti za ceste na Uskovnico in Podjelje. Občina hoče zaradi pomanjkanja denarja ukiniti ta delovna mesta. Mi pa se temu upiramo. Pomislite: življenje naših vaščanov je v tem, da so pol leta v dolini, pol leta pa praktično v planinah, zato so tudi dobre ceste nadvse potrebne.

Pozneje je še pristavil, da je pač težko, ker ni denarja.

Ob koncu sem mu zastavil še eno vprašanje:

Kako to, da v krajevnih odborih vaše občine in prav tako v vašem, ni nobene zastopnice žena? — Tako sem namreč zvedel. — Jim mar ne zaupate odgovornih nalog?«

Martin Zupanc je smeje odvrnil:

»Se drugje ne delajo, kako bi šele v krajevnem odboru! Veste, komaj bi bilo, da bi možki prevzeli pobudo celo v organizaciji Zveze ženskih društev, Zena združnic...«

Razgovor z Martinom Zupancem je sprožil tudi dokaj čudno mišljenje o bohinskih ženah. Je mar resnično?...

TE DNI PO SVETU

△ Vrsta visokih državnikov iz tujih držav obiskuje našo državo, naši visoki voditelji pa tudi dostokrat potujejo v inozemstvo. Vsi ti medsebojni obiski imajo zgolj ta namen, da krepijo medsebojne odnose med vladami in narodi držav v duhu že znanih jugoslovanskih načel: mirne aktivne koeksistence.

V sredo je prispel s posebnim letalom na štiridnevni uradni obisk v našo državo britanski zunanji minister g. Selwyn Lloyd. Na letališču v Batajnici ga je sprejel državni sekretar za zunanje zadeve Koča Popović. — Britanski zunanji minister je prispel s svojim spremstvom, na letališču pa so ga čakali visoki jugoslovanski državni voditelji.

Za jugoslovansko javnost je dal minister Lloyd naslednjo izjavo: »Vesel sem, da sem prišel na obisk v Jugoslavijo. Z zadovoljstvom se spominjam obiska predsednika Tita v Veliki Britaniji leta 1953 in obiska podpredsednika Kardelja leta 1955. Veselim se ponovnega srečanja z vašim državnim sekretarjem za zunanje zadeve Kočo Popovićem, s katerim sva se večkrat sestala v Združenih narodih. Moj obisk je dokaz simpatij ljudstva Velike Britanije do jugoslovanskih narodov. Tesne zveze med nami so se okrepile med drugo svetovno vojno in postavile trdne temelje za prijateljstvo med našima deželama...«

△ Jugoslovanska gospodarska delegacija pod vodstvom podpredsednika Zveznega izvršnega sveta Svetozarja Vukmanoviča, ki se je nekaj dni mudila na obisku v Demokratični republiki Vietnamu, je v sredo z letalom odpotovala v Ljudsko republiko Kitajsko. Na letališču so jo ob odhodu pozdravili predsednik vlade Fam Van Dong ter več članov njegovega kabineta.

△ Iz Damaska poročajo, da sta predstavnik Sirije in Egipta v sredo podpisala sporazum o ustanovitvi skupnega odbora, ki naj bi v treh mesecih proučil in predlagal ukrepe za dokončno ekonomsko združitve obeh dežel.

△ V Londonu pravijo, da bo Velika Britanija poslala Grčiji še eno spomenico v zvezi z možnostjo mednarodnega sestanka, na katerem bi razpravljali o bodočnosti Cipra. O Cipru je v tork razpravljali britanski zunanji minister Selwyn Lloyd. Kakor je znano, je Velika Britanija že predlagala nedavno Grčiji in Turčiji sklicanje mednarodne konference o bodočnosti Cipra.

△ V Moskvi so objavili sporočilo o sovjetsko-sirijskih razgovorih, v katerem je rečeno, da bodo v kratkem proučili v Siriji vsa vprašanja ekonomskega sodelovanja med obema deželama. V Sirijo bo namreč odpotovala sovjetska delegacija pod vodstvom podpredsednika državnega Komiteja za ekonomske stike s tujino Nikitina, in bo v Siriji podpisala sporazum o gospodarskem in tehničnem sodelovanju.

△ Jordanija je v sredo zahtevala nujno sklicanje Varnostnega sveta, ker je nekaj Izraelcev pod vojaško zaščito vkorakalo na ozemlje brez gospodarja v južnem delu Jeruzalema in se začelo vkopavati. Poročajo, da se bo Varnostni svet sestal danes popoldne, da bi proučil jordansko pritožbo.

△ Na svoji »južnoameriški poti« je francoski zunanji minister Christian Pineau, v sredo prispel v glavno mesto Ekvadorja Quito. Sestal se je z ekvadorskim zunanjim ministrom in tudi s predsednikom republike.

△ Kakor pravijo uradni krogi, se posebni predstavnik ameriškega zunanjega ministrstva Loy Henderson, ki se vrača z Bliznjega Vzhoda v Washington, zavzema za večjo pomoč sirijskim sosedom, zlasti Jordaniji. Po Hendersonovem mnenju bi moralo biti povečanje pomoči prvi in neposredni odgovor na »prosovjetski razvoj« v Siriji.

IZDAJA ČASOPISNO ZALOŽNIŠKO IN TISKARSKO PODJETJE »GORENJSKI TISK« / DIREKTOR SLAVKO BEZNIK / UREJA UREDNIŠKI ODBOR - ODGOVORNI UREDNIK MIRO ZAKRAJŠEK / TELEFON UREDNIŠTVA ŠT. 475, 397 — TELEFON UPRAVE ŠT. 475 / TEKOČI RAČUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU 61-KB-1-Z-135 / IZHAJA OB PONEDELJKIH IN PETKIH / LETNA NAROČNINA 600 DINARJEV, MESEČNA 50 DINARJEV

LJUDJE IN DOGODKI

DVA OBISKA

Z VZHODA

To, kar smo že dalj časa pričakovali, je zdaj objavljeno in napovedano. Še ta mesec pride v Jugoslavijo na obisk poljska vladna in partijska delegacija. Ta obisk, je docela točno zapisal varšavski časnik »Tribuna ludu«, je logična posledica globljega prijateljstva in sodelovanja med Jugoslavijo in Poljsko, hkrati pa tudi dogodkov, ki bodo močno vplivali na prihodnost naših medsebojnih stikov.

Nedvomno ima poljsko-jugoslovansko sodelovanje globoke korenine. Obe deželi in njihove narode družijo težka preteklost, prežeta z nenehnim bojem za narodni obstoj in neodvisnost. Te svobodoljubne tradicije so prišle do izraza tudi v skupnem boju proti istemu sovražniku v minuli vojni. Razen zgodovine in bratstva po krvi nas danes veže tudi skupni socialistični cilj. S Poljsko je Jugoslavija zelo naglo in uspešno likvidirala nesrečne posledice obdobja po letu 1948 in globoko zaorala v plodno ledino medsebojnih prijateljskih odnosov. To sodelovanje se je poglobilo zlasti po lanskem oktobru, ko je Poljska in njeno ljudstvo pod novim vodstvom napravila globok prelom v svojem notranjem razvoju in dala socialistični graditvi v svoji deželi podobne humanistične in demokratske oblike, kot jih uresničujejo tudi pri nas v Jugoslaviji.

Odtlej se je začela živahna izmenjava raznih delegacij — partijskih, parlamentarnih, sindikalnih, združnih, gospodarskih in drugih. Stiki na vseh področjih — v politiki, kulturi, znanosti in gospodarstvu so se okrepili in zaznamovali doslej neviden porast. Tako je na primer na gospodarskem področju v zadnjih treh letih znatno narasla gospodarska menjava. Že leta 1955 je medsebojna blagovna menjava dosegala 15 milijonov dolarjev, lani je bila povečana na 28 milijonov, letos pa bo znašala 41 milijonov. To je s številkami izraženo tisto, kar se čedalje močneje razvija in krepi v odnosih med Beogradom in Varšavo.

Prav zato lahko tudi pričakujemo, da bo bližnji obisk dal plodne in uspešne rezultate. Njihov pomen ne bo velik samo za medsebojne odnose med obema deželama, marveč tudi za stvar socializma nasploh. S svojim zgledom miroljubnega in enakopravnega sodelovanja, temelječega na načelih aktivnega sožitja, pa pomenijo poljsko-jugoslovanski odnosi in s tem tudi prihodnji razgovori v Beogradu važen prispevek k mednarodnemu sodelovanju in prizadevanjem po ohranitvi miru v svetu.

Z ZAHODA

Te dni se muči v naši deželi britanski zunanji minister Selwyn Lloyd. Njegov obisk lahko prištejemo nedvomno k nadaljevanju koristne prakse v mednarodnih odnosih in posebej v britansko-jugoslovanskih stikih. Z veseljem lahko zabeležimo, da so dobri odnosi med Veliko Britanijo in Jugoslavijo plod prav takih neposrednih sestankov najvišjih državnikov obeh dežel. Spomimo se samo, da je pred petimi leti bival pri nas tedanji britanski zunanji minister Anthony Eden. Nekaj mesecev pozneje pa je jugoslovanski predsednik kot prvo zahodnoevropsko prestolnico obiskal prav London. Lani novembra se je mudil v Angliji podpredsednik Zveznega izvršnega sveta Edvard Kardelj, nato pa je obiskala deželo na otokih jugoslovanske parlamentarne delegacija s pokojnim Mošom Pijadom. To so samo važnejši obiski, da ne začnemo naštevati vrste delegacij predsednikov občin, skupin javnih delavcev, strokovnjakov in znanstvenikov, publicistov in posameznih politikov.

Ni treba posebej poudarjati, da med obema deželama obstajajo znatne razlike tako v družbeni ureditvi kot tudi v gledanju na posamezna mednarodna vprašanja. Vrednost medsebojnih stikov in s tem tudi sedanjega obiska Selwyna Lloyda v naši deželi pa je ravno v tem, da kažejo izredno nazorno, kako je možno sodelovati in razvijati prijateljske odnose tudi med deželami, ki imajo različna mne-

nja. Obe državi sta realistično ocenili, da ne gre naglaševati razlik, ampak da je treba v skupnem interesu in v korist miru iskati stične točke v medsebojnih odnosih. Temelj britansko-jugoslovanskega sodelovanja pa je vsekakor v glavnem načelu sedanjih odnosov: v vzajemnem spoštovanju in v nevmišavanju v notranje zadeve druge dežele.

Takšno sodelovanje prinaša obojestransko korist. Tako je na primer trgovinska menjava zelo ugodno spremljala pozitiven razvoj medsebojnih stikov na političnem področju. Velika Britanija je skoraj 6% udeležena v jugoslovanskem izvozu in v uvozu.

To sodelovanje se seveda zrcali tudi na drugih področjih, kulturnem, znanstvenem itd. Nadaljnji razvoj in napredek medsebojnih odnosov je zato prav gotovo eden glavnih predmetov razgovora visokega britanskega gosta z našimi državniki. To tembolj, ker sicer lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da medsebojnih odnosov ne kali nobeno nerešeno sporno vprašanje.

Seveda bodo na dnevnem redu tudi vprašanja s splošnega mednarodno-političnega področja, ki zanimajo obe državi. Izmenjava gledišč bo tudi tu lahko zelo zanimiva in hkrati koristna, čeprav ali pa morda prav zato, ker obe deželi ne izhajata iz enakih izhodišč in ne delita istovetnih pogledov na nekatere mednarodna dogajanja. Kljub posameznim razlikam pa je treba poudariti, da zunanji politiki obeh dežel vendarle družijo nekaj osnovnih načelnih stališč, kot je prizadevanje po razorožitvi, po nadaljnjem popuščanju mednarodne napetosti in po ureditvi razmer v svetu. Načelno soglasje pa je važnejše od posameznih razločkov. Prav to je zato glavno in najboljšo poročilo za koristnost sedanjih razgovorov in poglaviti vzrok, zakaj je britanski zunanji minister Selwyn Lloyd dobrodošel gost v naši državi.

MARTIN TOMAŽIČ

kratko, vendar zanimivo

GASILCI NA SUHI PRI PREDOSLJAH SO SLAVILI

Gasilsko društvo na Suhi pri Predosljah je v nedeljo 1. septembra proslavljalo nakup novega vozila za motorno brizgalno in gumi voza za prevoz gasilske desetine. Oba voza sta stala nekaj nad 300 tisoč dinarjev, ki so jih zbrali gasilci skupno z vaščani.

AEROKLUB KRANJ VZGOJIL ZOPET NOVE JADRALNE IN MOTORNE PILOTE

Pred dnevi so trije člani kranjskega Aerokluba uspešno opravili izpit za motorne pilote

in sedaj že samostojno vozijo motorne avlone »Trojka« in »UT-2«. V letalski šoli Alpskega letalskega centra v Lescah so napravili izpit tudi trije jadralni piloti. Aeroklub Kranj je vzgojil tudi sedem padalcev, ki so delali pred dnevi praktične izpite na letališču v Lescah.

NOGOMETAŠI KAMNIKA V GORENJSKEM NOGOMETNEM PRVENSTVU

V nedeljo, 8. septembra se prične tudi na področju Gorenjske prvenstveno nogometno tekmovalje med članskimi, mladins-

skimi in pionirskimi moštvi. Razveseljivo je, da so se za ta tekmovalje prijavila nova moštva, in sicer NK »Planika« iz Kranja, vojaško moštvo »Bratstvo« iz Škofje Loke, »Svoboda« iz Senčurja s članskim moštvom ter nekatera društva Partizan na Gorenjskem: Predoslje, Duplje, Kamna gorica, Železniki. Prvenstveno tekmovalje bo pridobilo na zanimivosti in kvaliteti tudi zaradi vstopa nogometnega kluba »Kamnik« s svojim moštvom v gorenjsko nogometno prvenstvo. Članska moštva bodo tekmovala v dveh skupinah, in sicer v kranjski in jeseniški. V prvi bo tekmovalo 6 moštev, v drugi pa 4. B moštva in mladinska bodo tekmovali v samostojnih skupinah, dočim bodo pionirska moštva tekmovala v dveh skupinah, in sicer v kranjski in jeseniški.

KROŽNE MOTO DIRKE PO CESTAH LOKE

V nedeljo, 8. septembra bodo v Loki krožne avto-moto dirke po mestu. Tudi tokrat bodo za tradicionalni pokal tovarno »Motor« iz Škofje Loke. Pričakujejo, da bo ta prireditelj zbudila precej pozornosti med tekmovalci in gledalci.

ZA TRČENJE SE ŠE ZMENIL NI

V ponedeljek, dne 2. septembra se je pripetila prometna nezgoda na Primskovem pri Kranju. Motorist Janez Kačan je pravilno vozil po desni, ko mu je pripeljal nasproti tovarni avtomobil s precejšnjo brzino. Upravljal ga je Anton Bučan iz Huj. Četudi je motorista pravčasno opazil, hitrosti ni zmanjšal in se tudi ni umaknil bolj na desno. Prišlo je do trčenja, kljub temu da je motorist zavozil na skrajno desno stran ceste in se naslonil ob plot. Tovornjak je motor precej poškodoval, šofer Bučan pa ga sploh ni ustavil. Vozil je dalje, kot da se ne bi nič zgodilo.

naša kronika

KLUB GOSPODARSTVENIKOV BO V PONEDELJEK PRICEL Z DELOM

Spomladi ustanovljeni klub Gospodarstvenikov v Kranju je čez poletne mesece miroval. V ponedeljek, dne 9. septembra pa ga bodo spet odprli. Vodstvo kluba si prizadeva, da bi pridobilo za predavatelje ugodne gospodarske in politične osebnosti, kar mu bo kot kaže letos v celoti uspelo.

TUDI V ŠKOFJI LOKI ZBRAJO SREDSTVA ZA CEPLJENJE PROTI OHROMELOSTI

Občinski ljudski odbor v Škofji Loki je tudi sklenil predprijeti akcijo za zbiranje sredstev, ki bodo omogočila cepljenje proti otroški ohromelosti. Za pokritje stroškov cepljenja zbira poseben odbor denarna sredstva, v pretežni meri pa jih bo prispeval sam občinski ljudski odbor.

DPD SVOBODA V LOKI

Novo ustanovljeno društvo DPD Svoboda je že pričelo s pripravami za novo sezono. Glasbena šola je pravkar razpisala vpis učencev za novo šolsko leto. Člani gledališke družine pa so pravkar sestavili okvirni repertoar. Igrali bodo »Miklovo Zaloz«, Miheličeve, Goldonijevo »Krcmarico Mirandolino« itd. Razpisali bomo tudi abonma.

V RADOVLJICI JE BIL KONČAN SEMINAR ZA VODILNE USLUŽBENCE

V nedeljo je bil v Radovljici končan seminar za vodilne uslužbence gospodarskih organizacij Gorenjske. Seminar je bil v dveh skupinah po 3 dni. Na njem je sodelovalo okoli 150 direktorjev, računovodij in analitikov. Na seminarju so obravnavali naslednje teme: racionalno izkoriščanje obratnih sredstev, analiza varčevanja po sodobnih metodah ter zunanja analiza poslovanja na podlagi izgrajenega sistema ekonomskih indikatorjev. Ta tečaj je zbudil precej zanimanja med udeleženci seminarja.

S. J.

NOVO TURISTIČNO DRUŠTVO V SELŠKI DOLINI

Preteklo nedeljo so v Železnikih ustanovili Turistično društvo za vso Selško dolino. Doslej društva niso imeli. Na ustanovnem sestanku, ki se ga je udeležilo okoli 50 ljudi, so razpravljali predvsem o potrebi pozitivne turizma v tem predelu Gorenjske. Društvo se bo predvsem zavzelo za oplešanje vasi in sarih Železnikov, saj je še precej ostankov minule vojne; skušalo bo preskrbeti zasebnikom v Dražgošah kredite za opremo turističnih sob in vzbuditi zanimanje med tujci zlasti za lov in ribolov.

500 OTROK JE LETOVALO NA STENJAKU

Preteklo soboto se je vrnila v Kranj zadnja skupina otrok, ki so 3 tedne preživeli v zdravstveni koloniji na otoku Stenjak. To je bila letos že tretja skupina zdravstveno ogroženih otrok, ki je letovala na tem prijaznem otoku. Otok Stenjak je lansko leto vzel v najem OLO Kranj za 40 let. Doslej so na starih razvalinah zgradili 3 nove stavbe, namenjene za potrebe zdravstvenih kolonij. Samo v letošnjem poletju je na otoku letovalo 500 otrok kranjskega okraja. Podnebje na otoku je ugodno in dobro vpliva na zdravstveno stanje otrok in njihovo krepitev.

MNOŽIČNA STRELSKA TEKMOVANJA S SAMOKRESI IN PIŠTOLAMI NA GORENJSKEM

Da bi strelski šport na Gorenjskem postal še bolj množičen, je Okrajni strelski odbor Kranj sklenil, da bodo v nedeljo v vseh večjih mestih kot so Kranj, Tržič, Škofja Loka, Bled, Radovljica in Jesenice množična strelska tekmovalja s samokresi in pištolami. Pravico na tekmovalje bodo imeli ne samo strelci, pač pa vsi, ki bodo lahko tekmovali s svojimi ali strelskimi pištolami. Za najboljši tekmovalce pripravljajo praktična darila, poleg tega pa se bodo prvoplasirani na tem polfinalnem tekmovalju lahko udeležili še finalnega tekmovalja, ki bo konec meseca v Ljubljani.

—an

KAJ SODIMO O...

pripravah na volitve v občinske ljudske odbore

Predsednik Občinskega odbora SZDL Jesenice, Ivo Ščavničar: »Po 20. avgustu je Občinski odbor SZDL pripravil vrsto sestankov terenskih in vaških odborov Socialistične zveze po vseh volilnih enotah. Na njih so se udeleženci pomenili o ureditvi volišč, o imenovanju volilnih odborov in drugih nalogah v zvezi z volitvami. Razpravljali so tudi o izbiri kandidatov. V sredo, dne 4. t. m. pa bomo sklicali na Jesenicah širok politični aktiv, na katerega so vabljeni člani vaških odborov SZDL in predstavniki sindikalnih podružnic. Razpravljali bomo o pripravah na zbere volivcev, ki bodo v naši občini od 11. do 13. septembra. Upam, da bodo priprave v redu potekale, saj je na terenu za te volitve precejšnje zanimanje.«

Predsednik Okrajnega sindikalnega sveta Kranj, France Pogačnik: »Delovni kolektivi se na bližnje volitve v občinske zbere proizvajalcev pripravljajo z velikim zanimanjem. V podjetjih in na terenu usmerjajo te priprave koordinacijski odbori pri občinskih odborih SZDL. V tovarnah tudi že resno razpravljajo o kandidatnih listah. Občutek imam da so kolektivi na pravi poti in da v zbere proizva-

jalcev ne bodo kandidirali uslužbencev, ampak predvsem ljudi iz proizvodnje. Povsod skušajo predlagati v prvi vrsti tiste tovariše, ki so se že uveljavili v delavskih svetih in pa tiste, ki imajo smisel in voljo za delo v raznih svetih ljudske odbora. Prepričan sem, da bodo te volitve uresničile obojestransko težnjo po tesnejšem sodelovanju med ljudskimi odbori in organi delavskega upravljanja.«

Tajnik volilne komisije za ObLO Kranj: »Novi zakon o volitvah v ljudske odbore vsebuje nekaj pomembnih določil, ki samo še krepijo zakonitost in demokratičnost volitev. Naša volilna komisija ima odgovorno nalogo, da pripravi vse potrebno za nemoten potek volitev, pri čemer seveda računa na pomoč državnih organov in gospodarskih organizacij. Sestavljanje volilnih imenikov bo spričo stalnega menjavanja delovne sile v industrijskem Kranju zahtevalo veliko dela.« Na vprašanje, kaj meni o predvolilnih pripravah v občini, je tov. tajnik odgovoril, da še ne potekajo povsod dovolj smotno in da se bodo morali zlasti v večjih podjetjih lotiti teh nalog z večjo resnostjo in natančnostjo.

ey

Nekaj pripomb k strokovnemu usposabljanju industrijskih delavcev

NE GRE LE ZA FORMALNO KVALIFIKACIJO

Statistični podatki Zavoda za socialno zavarovanje LRS kažejo, da je v industriji zaposlenih 49,85% visokokvalificiranih in kvalificiranih delavcev. V posameznih industrijskih strokah pa izkazujejo ti podatki še znatno višji delež kvalificirane delovne sile. Po podatkih posebne ankete Sekretariata Izvršnega sveta za delo je samo v zadnjih štirih letih s priučevanjem pridobilo spričevalo za visokokvalificirane in kvalificirane delavce 14.959 delavcev ali skoraj 6% od povprečnega števila zaposlenega osebja v gospodarskih organizacijah v teh letih. Tu pa seveda ni zanemarljivo število učencev v vajenskih, industrijsko-obrtnih ter ostalih strokovnih šolah s praktičnim poukom, ki jih obiskuje letno nad 17.000 mladincev. Prav tako ni všteto število tistih, ki so opravili izpite za obrtne pomočnike in mojstre.

Po teh podatkih lahko sklepamo, da so potrebe gospodarstva po kvalificiranih kadrih kritične. V nasprotju s tem pa spet lahko ugotovljamo, kako gospodarskim organizacijam primanjkuje dejanskega sposobni delavci. To protislovje dokazuje, da je treba kritično oceniti sedanji sistem strokovnega usposabljanja in da je ta sistem potrebno izpopolniti, izhajajoč iz tistih zahtev, ki jih postavlja naš gospodarski razvoj in družbeno-politični položaj delavca - proizvajalca.

Sedanji sistem strokovnega usposabljanja v šolah ter potrebe industrijskega razvoja so pripeljale gospodarske organizacije do tega, da vedno bolj uporabljajo metode priučevanja na posameznih delovnih mestih in dopolnjujejo znanje delavcev s prirejanjem seminarjev in tečajev. Tako priučevanje terjajo deloma tudi delavci sami, ker spoznavajo, da se na ta način najbolje in dovolj hitro usposobijo za uspešno opravljanje dela na delovnih mestih, kjer so zaposleni. Gospodarske organizacije v takih primerih ugotavljajo, da se povečuje tudi produktivnost. Z uvajanjem priučevanja pa prihajajo gospodarske organizacije kakor tudi delavci v delno nasprotje s ciljem, ki ga zasledujejo. Cilj je namreč ta, da na čim racionalnejši način doje znanje, ki omogoči delavcu ob čim manjšem naporu dosegati kar največji delovni učinek. Ker pa so še vedno potrebne neke formalnosti, od katerih je odvisen način in obseg plačevanja in od katerih zavise nekatere življenjsko važne pravice delavca (pravica do pokojnine, pravica do invalidnine), ni v ospredju pridobivanje znanja za opravljanje dela na določenem mestu, temveč pridobivanje znanja, ki je potrebno za spričevalo. Kajti le s spričevalom je možno dobiti priznanje določene stopnje kvalifikacije.

To se odraža tudi v vsebini tečajev in seminarjev, ki jih morajo gospodarske organizacije prilagoditi zahtevam izpita. Tako se seminar marsikje izprevrže le v pripravo delavca za izpit oziroma spričevalo. Stopnja in vrsta strokovnosti torej vse preveč zavisita od meril, ki niso v neposredni zvezi z zahtevano vrsto znanja. Omenjena anketa je pokazala, da so izpitni programi prilagojeni pridobivanju formalne kvalifikacije. Značilne so ugotovitve ankete o tem, da so izpitni programi pretežno povzeti po programih strokovnih šol.

Kako pa zahteve industrijskega razvoja zanikajo take formalnosti v strokovnem usposabljanju, dokazujejo primeri, ko nekatere izpitne komisije sestavljajo izpitne programe sproti, in sicer na podlagi tistega dela, ki ga mora delavec opravljati v svojem poklicu v določeni industrijski stroki. Taki izpitni programi so se doslej izkazali za najprimernejše.

Značilno je nadalje tudi to, da so izpitne komisije, pred katerimi polagajo izpite delavci, ki se usposablja v praksi na svojih delovnih mestih, dobro sestavljene. Pri tajništvih za delo je 125 takih komisij, pri zbornicah in združenjih pa 19. Med 588 izpraševalci je 210 visoko kvalificiranih delavcev, 192 inženirjev, 79 tehnikov ter 107 pravnikov, ekonomistov, računovodij in drugih strokovnjakov.

Poučen primer formalizma v priznavanju strokovnosti je najnovejša prevedba delavcev v trgovini. V trgovini je namreč priznanje stopnje visoko kvalificiranega delavca vezano celo na število zaposlenih kvalificiranih delavcev v trgovinskem obratu.

Nasprotje, ki nastaja med dejanskim znanjem in priznavanjem kvalifikacije, se na svojstven način kaže v vedno večjem številu primerov, ko gospodarska organizacija deloma zaradi pomanjkanja ustreznih kadrov, predvsem pa zaradi strokovnih sposobnosti zaposluje visoko kvalificirane delavce in mojstre na takih delovnih mestih, ki jih je možno opredeliti za uslužbena delovna mesta. Kljub temu, da je visoko kvalificirani delavec zaradi svojih sposobnosti prevzel odgovornejše in težavnejše delo, je le-ta v formalni razvrstitvi poklicev samo nižji strokovni uslužbenec, to pa samo zaradi tega, ker nima potrebnega šolskega spričevala. Zaradi take ureditve se najspodobnejši delavci izogibajo odgovornemu napredovanju. Razen tega pa ima taka ureditev za posledico še to, da si sposobni delavci ne prizadevajo izpopolnjevati strokovnega znanja s praktičnim delom v podjetju.

Ne smemo tudi spregledati še nekaterih posledic, ki jih sedanji sistem izobraževanja povzroča zlasti pri mladih delavcih. Naše strokovne šole vzgajajo namreč še vedno delavca, ki je sposoben opravljanje dela določenega obrtniškega poklica na obrtni način. Ob končani strokovni šoli ima mladi delavec dokaj s trudom pridobljenega znanja, ki ga pa v industriji, kjer se zaposli, ne more takoj s pridom uporabljati. Spo-

znanje, da kljub večletnemu šolanju ni sposoben opravljati del, ki jih z uspehom opravljajo delavci, ki so se za to delo v mnogo krajšem času praktično usposobili, je zanj več kot porazno. To je tudi eden od osnovnih vzrokov za fluktuacijo mlajših delavcev iz podjetja v podjetje. Drugam ne prehajajo samo zaradi boljšega plačila, ampak mnogokrat prav zato, da najdejo svojim sposobnostim ustrežajočo zaposlitev, ki naj bi jih tudi osebno zadovoljevala.

Seveda pa takih pojavov ne povzroča samo sedanji sistem usposabljanja, pač pa jih podpirajo tudi sedanji nazivi poklicev. Ti so zastareli; tako rekoč klasično obrtniški. Ta nomen-

klatura ne zajema dejavnosti, ki so se v industrijski proizvodnji zaradi delitve dela razvile v samostojne poklice. Poklic pojmujejo še vedno preveč obrtniško, to je kot znanje celotnega proizvodnega procesa od surovine do končnega izdelka. Takšno pojmovanje poklicev pa v industrijski proizvodnji ni več možno, ker zahteva delitev dela od delavca predvsem poznanje tistih delovnih faz, ki jih delavec opravlja.

Nova označba poklicev to veliko hibo že opravlja. Medtem ko zastarela nomenklatura priznava samo okoli 500 poklicev, jih upošteva nova že okoli 1900, to je skoro štirikrat toliko kot doslej.

NA DNU PRIČAKOVANJ VENDARLE DENAR

Turistična sezona v zatonu - Letošnji obisk na Gorenjskem ponekod celo večji kot leta 1955

Na splošno je bilo na Gorenjskem ponekod letos precej več turistov kot leta 1955, ki je pomenilo pri nas vrhunec turistične dejavnosti.

Po statističnih podatkih je bil obisk domačih in tujih turistov v radovljiški občini za 58% večji kot lansko leto. Vendar sodijo, da je bil obisk še ugodnejši, kajti v občini je bilo precej turistov, ki se sploh niso prijavili.

Tudi na Bledu je bilo dokaj ugodno, čeprav začetek sezone ni obetal kdo ve kaj. V primerjavi z lanskim letom je na Bledu število domačih gostov naraslo za 53%, medtem ko je bilo inozemskih gostov za 18% manj. Skozi vse leto so bile vse posteljne zmogljivosti na Bledu zasedene 17%. Pravijo, da je bila turistična sezona v celoti dokaj zadovoljiva in tudi finančni učinek dober.

Dejstvo pa je, da so se domači turisti, ki so prišli na Bled, zatekali predvsem k zasebnikom, ker so bile hotelske cene za domače turiste še vedno občutno previsoke.

V Bohinju so letos zabeležili zelo razselejšve rezultate. Bohinj je namreč obiskalo 50% več turistov kot leta 1955. Od časa do časa so jih imeli celo toliko, da so jih morali usmerjati v druge kraje. Zanimanje za Bohinj bi bilo bržkone še veliko večje, če bi nekatere potovalne agencije, predvsem v Vojsvodini, s katerimi so imeli hoteli v Bohinju pogodbe, prodajali interesentom penzione po tistih cenah, za katere so se bili zmenili. Tudi zarodek letovanja »gore - morje« je »pognal prve kali. V Bohinju in na Bled je prišlo z morja več skupin francoskih turistov.

Tudi Kranjska gora je beležila precej boljše sezono kot leta 1955. Sobe pri zasebnikih so bile vse zasedene. Zaradi prevelikega povpraševanja so morali tudi iz Kranjske gore usmerjati turiste v druge kraje kot, denimo, v Martuljek in Podkoren.

Kljub temu, da so omenjeni kraji za Gorenjsko najbolj mikavni oziroma najbolj znani, pa ni prav, da so vsi ostali kraji kot Selška in Poljanska dolina nekoliko zapostavljeni. Za pospeševanje turizma v teh krajih, zlasti s propagandnega stališča, je bilo tudi letos storjenega

bore malo. Zato bi bilo treba prihodnje leto tudi v tej smeri stopiti za stopnico više.

PRIJAVNA IN ODJAVNA SLUŽBA ŠEPA

Skoraj v vseh turističnih krajih so imeli s prijavo in odjavo službo precej težav. Zavoljo tega tudi vsi statistični podatki o uspešnosti sezone v celoti ne drže. Ta problem obstoja predvsem pri zasebnikih, ki se čez sezono v svojih stanovanjih utesnijo in odstopajo sobe turistom. Le-ti se namreč boje prijavitelja turista na prijavnem uradu, ker vedo, da jih bo potem davčna uprava obremenila z davščinami. Zato menijo nekateri, da bi bilo prav obdavičiti le tiste zasebnike, ki oddajajo sobe v turistični sezoni in katerim se zavoljo tega ni treba utesniti.

»ZIMSKO SPANJE« JE PRIJETNO VENDAR NEGOSPODARSKO

Neštetokrat smo že poudarjali — o tem sicer govori tudi že dolgoletna tradicija — da se na Gorenjskem podaljšati poletno sezono vse do takrat, ko pobeli sneg vrhove gora in ko prijetna smuka nudi mnogim prav tak užitek, kot kopanje v morju. Doslej namreč večina hotelov, 1. oktobra zaspri zimsko spanje in se prebudi šele pozno spomladi.

V tej smeri bi bilo treba zlasti letos precej več narediti kot vsa leta doslej. Z nekoliko več iniciative, iznajdljivosti in malo manj zaverovanosti ter gospodarske gotovosti ob zaključku poletne sezone, bi se dalo tudi v jeseni in pozimi storiti marsikaj.

Doslej so se s problemi turizma ukvarjale le za to zainteresirane gospodarske organizacije, gostinska podjetja in turistična društva. Vse pa kaže, da se bodo s problematiko turizma spoprijeli tudi politični forumi. Upravni odbor Gorenjske turistične podzveze je dal namreč pobudo, da bi na sedežih občin odbori SZDL sklicali posebne občinske konference, kjer naj bi podrobno obravnavali turistično dejavnost.

Zato je upravičeno upanje, da bo turizem kot pomembna gospodarska panoga na Gorenjskem, v prihodnje napravil še večji korak naprej.

I. A. Po Gorenjskem, po Kranjskem pa ajda cveti...

BEOGRAJSKI SEJEM SE JE UVELJAVIL

V ponedeljek zvečer so v Beogradu zaprli prvi povojni beograjski sejem, katerega si je ogledalo okoli milijon obiskovalcev. Domači in tuji razstavljalci so sklenili v okviru sejma za okoli 135 milijard dinarjev pogodb.

Beograjski sejem se je kot specializirani sejem tehnične napredka popolnoma uveljavil in pomeni pravzaprav most v trgovanju med vzhodnimi in zahodnimi državami. Od tujih razstavljalcev so prodali največ blaga Italijani, Poljaki, Zahodna Nemčija, Svica in drugi.

10-LETNICA LITOSTROJA

Ponos mlade jugoslovske industrije — tovarna »Litostroja« v Ljubljani — je te dni praznovala 10-letnico svojega obstoja. V desetih letih je tovarna izdelala 56 spiralnih Francisovih turbin, 34 Piltonovih turbin in 32 Kaplanovih turbin. To je brez dvoma velik uspeh. »Litostrojeve« turbine se vrte v številnih elektrarnah v domovini — Jablanica, elektrarne na Dravi — in tudi v inozemstvu. Na uspehe tega našega jugoslovskega prvenca smo lahko v resnici ponosni.

VELIK USPEH BLEJSKE GOSPODARSKE RAZSTAVE

Maja, junija, julija in avgusta je obiskalo V. sezonsko gospodarsko razstavo 117.624 ljudi. Med obiskovalci je največ gostov, ki v poletnem času obiščejo Bled. Poleg domačinov se za razstavo zelo zanimajo tudi tujci, saj so jih med obiskovalci našli nad polovico. Največ jih pride s Koroškega, številne pa so tudi angleške skupine, ki se za nekaj dni zadržujejo na Bledu.

V katalogu obiskovalcev se posamezniki zelo pohvalno izražajo o ureditvi razstave in o razstavljenih predmetih, ki kažejo viden napredek naše mlade industrije. Blejsko sezonsko razstavo pripravljajo vsako leto že od leta 1953 dalje. Dosedanje razstave so veliko pripomogle k popularizaciji razstavljalcev in njihovih izdelkov, zato imajo tudi velik komercialni uspeh. Zlasti so se o tem pohvalno izrazila nekatera podjetja, ki redno razstavlja, kakor »Slovenija les«, »Iskra« Kranj, »Motor« Skofja Loka in druga. —jb

NOV BETONSKI MOST ČEZ SAVO

Pred štirinajstimi dnevi so na cesti med Lescami in Bledom začeli graditi nov betonski most čez Savo. Zgradili ga bodo na istem mestu, kjer je stal pred vojno. Širok bo 8 m, ob straneh bo imel betonske hodnike za pešce. Železobetonska konstrukcija bo zgrajena še letos do zime, prihodnje leto pa bodo

nadaljevali z ureditvijo vozišča, hodnikov in ograje. Razširili bodo tudi cesto, kakih 200 m na vsaki strani mostu. Gradnjo bo opravilo podjetje »GRADIS« iz Ljubljane, investitor pa je Uprava za ceste LRS.

Pred nedavnim so tudi končali z asfaltiranjem ceste od Bleda do Bohinjske Bele in na odseku od Bohinjskega jezera do železniške postaje v Bohinjski Bistrici. —jb

TOVARNA »PLAMEN« V KROPI IMA NOV POČITNIŠKI DOM

Delovni kolektiv tovarne vijakov »Plamen« iz Kroke je že pretekli dve leti imel ob morju camping za svoje delavce. Letos pa so v Pacugu pri Portorožu kupili počitniški dom, ki pa ga je bilo treba še preurediti. Zaradi popravila so z letovanjem pričeli šele meseca avgusta, kljub temu pa bo do konca sezone preživelo redni letni dopust ob morju nad 200 delavcev in njihovih družinskih članov.

SPREHAJALIŠČE OB KOKRI KRANJSKIM NE DELA ČASTI

Kranjski »Vintgar« imenujejo sotesko reke Kokre. Tudi jaz sem si jo ogledal. Srečaval sem

PREDVOLILNA DEJAVNOST

Začeli so zbori volivcev

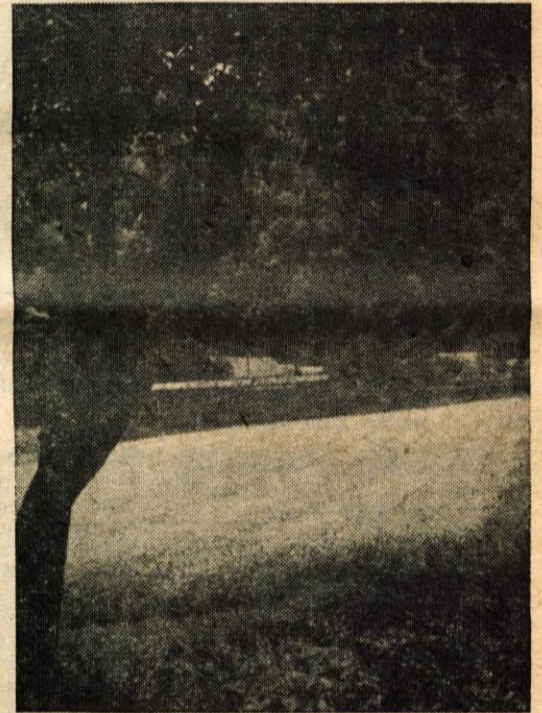
KJE BODO ZBOROVANJA - O ČEM SE BOMO POGOVORILI

Organizacijske priprave za predstoječe volitve v občinske in okrajne ljudske odbore so v polnem teku. To je bilo ugotovljeno ob obisku vseh občinskih volilnih komisij v zadnjih dnevih. Splošni imeniki volilnih upravičencev so dokaj urejeni. Delno pa zaostajajo v nekaterih občinah pri urejevanju volilnih imenikov proizvajalcev. To zlasti velja za občino Skofja Loka, Zelezničke, Stara vas, delno Tržič in druge kraje. Glede na to, da bodo volitve v zbere proizvajalcev kasneje, vendar dopušča možnost, da bodo proizvajalčne enote - podjetja s pomočjo volilnih komisij, pravočasno uredila spiske volilnih upravičencev - proizvajalcev.

Volilne enote so že določene v vseh 11 občinah. V vsaki volilni enoti pa je često potrebno več zborov volivcev. Zato te dni volilne komisije določajo kraje, kjer naj bi bili zbori. Od pravilne razdelitve volilnih področij za zbere volivcev pa je namreč precej odvisna udeležba na teh zborih kot eden od glavnih uspehov politične aktivizacije. Stremljenje za široko področje zborovanja, se pravi, da bi volivci morali daleč na zborovanja, ni pravilna. Prav tako pa je nepravilna tudi težnja za zborovanja v vsakem naselju. S tem bi se razbijala celota določenega kraja, zborovanja ne bi bila kvalitetna in volivci bi bili morda razočarani.

Najboljšo rešitev za to so našli v onih občinah, kjer so šli na srednjo pot — prilagodili so mesta zborovanja po krajevnih prilikah, potrebah in seveda upoštevali pri tem tudi običaje in želje samih volivcev. Skoda le, da v marsikaterih občinah vso organizacijo doslej vodijo le tajniki ali drugi posamezniki, a ne volilna komisija v celoti.

Seveda je udeležba volivcev na teh zborovanih največ odvisna od vprašanj, ki naj bi jih tam reševali. V mnogih občinah so priprave gradiva z najvažnejšimi problemi pri volivcih že vzbudile veliko zanimanje. Pogovorili se bodo o tistih perečih nalogah, ki se jim zdijo najvažnejše in jih potem zaupali izbranim kandidatom. K. M.

I. A. Po Gorenjskem, po Kranjskem pa ajda cveti...

tuje in domače sprehajalce. »Glej si ga,« sem si mislil, »Kokra je postala res popularna.« Zal mi je, da nisem poslušal pripomb ostalih sprehajalcev, kajti imeli so verjetno iste občutke kakor jaz. Predstavljal sem si lepe in urejene poti, začel pa sem na ozko stezico, ponekod prerastle s koprivami in plevelom. V mislih sem imel tudi drevesa, naletel pa sem na grmovje. Potolažil sem se z mislijo, da bo tudi grmovje sčasoma zraslo v gozd. Hotel sem iti še naprej, pa me je gosto grmovje zaustavilo. Naj plezam kakor nekdat? Ni se mi ljubilo.

Na klopici pri mostičku, ki vodi čez Kokro, me je odvrnil od namena, da bi sedel, napis: »Zasedeno«. Tudi prav, sem dejal, saj pravijo, da je klopica nč koliko. Moje oko je res spet našlo eno. Toda bolje bi bilo, da bi obsedel na prejšnji, tudi na to nisem mogel sestiti iz istega vzroka. Včasih bi moral biti človek telovadec, da bi se lahko izognil raznim svojevrstnim spomenikom. Posebno tisti rov, ki že od daleč razširja neprijeten vonj, me je dražil. Bil sem razočaran. Soteska Kokre me ni več tako vabila kot nekdat in bojim se, da so jo tudi drugi gledali z istimi očmi kot jaz.

Menim, da bi v kranjski občini lahko najeli človeka, ki bi tam pazil na red in snago, obenem pa čistil poti. Potem bi soteska Kokre ne bila več tako zanemarjena in zapuščena. —cv—

Gorenjski obveščevalci

Kmetijska zadruga Naklo obvešča, da bo pričela s čiščenjem in razkuževanjem v ponedeljek, dne 9. septembra 1957.

Kmet. zadruga, Naklo.

Krznarstvu »Berčič - Cotinski« Kranj, Majstrov trg 8.

Sivalni stroj, močan, v dobrem stanju, uporabljen tudi za krojače, šiva naprej in nazaj, prodam. Naslov v oglasnem oddelku.

OBJAVE

POZIV VSEM VOLILNIM UPRAVIČENCEM OBČINE KRANJ

Opozarjamo vse prebivalce občine Kranj, ki imajo volilno pravico in so se v zadnjem času bodisi naselili na območju občine Kranj ali pa so spremenili bivališče (ulico, naselje), da te spremembe nemudoma prijavijo na referatu za volilne imenike — Matični urad, Titov trg 4/I. Vsi volilci imajo pravico preveriti pravilnost vpisa v volilni imenik.

Rok za prijavo oziroma vpis vseh sprememb je 15. septembra.

Oddelček za splošno upravo Oblo Kranj

OBJAVA

Vpisovanje starih in novih gojencev v Glasbeno šolo na Jesenicah, oddelkov za klavir, violino, violončelo, pihala in solopetje bo od 9. do vključno 12. septembra 1957, in sicer od 9. do 12. ure in od 16. do 18. ure.

Vse podrobnosti so razvidne na oglasni deski v Glasbeni šoli (poslojpe gimnazije).

NAVODILA UDELEŽENCEM ZA TOMBOLO, ki bo 15. septembra v Kranju

1. Na vsako tablico naj se pod številkami čitljivo napiše ime, ime in bivališče lastnika. Priporočamo, da se iste podatke napiše tudi na drugi strani tablice.

2. Tablice ne nalepite na karton, ampak jih pritrdite s sponkami zaradi kontrole našega žiga na drugi strani tablice.

3. Številke se ne smejo premočno črtati, ker nečitljive številke povzročajo neveljavnost tablice. Kontrolna in serijska številka tablice morata biti vidni.

Kako bomo igrali na letošnji tomboli?

1. Igralo se bo na 4 in 5 številki v eni vrsti t. j. na četvorke (kvaterne) in petorke (činkvine) ter na polno tablico t. j. tombolo.

2. Igralni prostor se prične pri restavraciji Stara pošta in Jelen, in se nadaljuje preko Titovega trga do Pungrata in spodnjega Sejmšča; vsi prostori bodo ozvočeni.

KINO

»STORŽIČ« KRANJ: 6. in 7. septembra ob 16., 18. in 20. uri amer. barvni film »MASČEVALEC IZ DALLASA«. 7. septembra ob 22. uri premiera ital. filma »STO LET LJUBEZNI«. 8. septembra ob 10. uri matineja ital. filma »STO LET LJUBEZNI«; ob 14. uri kitajski film »CIRKUS«; ob 16., 18. in 20. uri amer. barvni film »MASČEVALEC IZ DALLASA«.

»TRIGLAV« PRIMSKOVO: 7. in 8. septembra premiera japonskega barvnega filma »VRATA PEKLA«. Predstave v soboto ob 18. in 20. uri, v nedeljo ob 15., 17. in 19. uri.

»SVOBODA« STRAŽIŠČE: 7. septembra ob 18. in 20. uri ital. film »STO LET LJUBEZNI«. 8. septembra ob 15., 17. in 19. uri kitajski film »CIRKUS«.

NAKLO: 7. septembra ob 19. uri premiera kitajskega filma »CIRKUS«. 8. septembra ob 17. in 19. uri ital. film »STO LET LJUBEZNI«.

RADOVLJICA: 6. do 8. septembra amer. glasbeni barvni film »V SRCU MLADIH«. Predstave v petek in soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 16., 18. in 20. uri.

BLED: 6. do 9. septembra amer. barvni film »KLEOPATRA«. Predstave ob devetih ob 18. in 20.30. uri, ob nedeljah pa ob 14., 16., 18. in 20.30. uri.

LJUBNO: 7. in 8. septembra amer. film »ŽENSKA PRIHAJAJO«. Predstave v soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 16. in 18. uri.

»KRAVAC« CERKLJE: 7. in 8. septembra amer. vojni film »BOJIŠČE«. Predstave v soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 16. in 20. uri.

»SORA« SKOFJA LOKA: 6. do 8. septembra amer. film »NA APAŠKI MEJI«.

»RADIO« JESENICE: 6. septembra amer. barvni film »TUJEC ME JE KLICAL«. Predstave ob 18. in 20. uri. — Danes zadnjič. 7. septembra premiera amer. barvnega filma »ZNAK DIMA«, predstave ob 18. in 20. uri. 8. septembra amer. barvni film »ZNAK DIMA«, predstave ob 16., 18. in 20. uri. Ob 11. uri matineja češkega barvnega filma »POT V PRAZGODOVINO«.

»PLAVČ« JESENICE: 7. septembra amer. barvni film »TUJEC ME JE KLICAL«. Predstave ob 18. in 20. uri. 8. septembra amer. barvni film »TUJEC ME JE KLICAL«, predstave ob 16., 18. in 20. uri. Ob 10. uri matineja češkega barvnega filma »POT V PRAZGODOVINO«.

ZIROVNICA: 7. in 8. septembra amer. krim. film »SLED ZLOČINA«. Predstave v soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 17. in 20. uri. — Zadnjič.

DOVJE MOJSTRANA: 7. in 8. septembra franc. film »LIZBONSKE NOČI«. Predstave v soboto ob 20. uri, v nedeljo ob 17. uri matineja češkega filma »POT V PRAZGODOVINO«.

KOROŠKA BELA: 7. septembra amer. barvni film »TUJEC ME JE KLICAL«. Predstave ob 19. uri. 8. septembra amer. barvni film »ZNAK DIMA«, predstave ob 17. in 19. uri. — Danes zadnjič. 9. septembra amer. barvni film »TUJEC ME JE KLICAL«.

GLEDALIŠČE

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Za sezono 1957/58, razpisuje redni gledališki abonma, za stalne obiskovalce naših predstav. Abonenti dobijo 8 predstav in eno mladinsko igro, iz naslednjega okvirnega repertoarja:

1. Slovenska dela: France Prešeren: KRST PRI SAVICI
Ivan Cankar: HLAPEC JERNEJ
Ivo Brnčič: MED ŠTIRIMI STENAMI
Ev. slovenska noviteta

2. Jugoslovanska dramatika: Branislav Nušič: GOSPA MINISTRICA
Begović: BREZ TRETJEGA
Slavko Kolar: SVOJEGA TELESA GOSPODAR
Ev. jugoslovanska noviteta

3. Evropska klasika: Shakespeare: ROMEO IN JULIJA
Goldoni: PRIMORSKE ZDRAHE

4. Moderna klasika: Garcia Lorca: YERMA

5. Moderna dramatika: Steinbeck: DIVJI OGENJ
Colette-Loss: GIGI
Robert Hays: URE OBWPA
Casana: DREVESA UMIRAJO STOJE
Francis Swan: VEN IZ VROČE PONE
Nazim Hikmet: LEGENDA O LJUBEZNI
Leon Kruczowski: SONNENBRUCKOVI

6. Mladinska dramatika: Pavel Golja: UBOGA ANČKA
Kristina Bidovec: NESREČNI TOLAR
Ev. mladinska noviteta

Razpisujemo naslednje abonmaje: Red premierski, Red A, Red B, Red C — mladinski abonma, Red D — delavski popoldan, Red Srednja tehnična šola Kranj, ter nedeljski dopoldanski abonma.

Izredni abonmaji: Za podjetja, ustanove, zavode, šole, organizacije in razne druge skupine, bo gledališče na željo uredilo posebne abonmaje in izvedlo zaključene predstave posameznih del.

Cene in plačilni pogoji: Abonenti imajo 10% popusta, od rednih gledaliških cen. Za mladinske abonmaje ostane enotna cena 240 din, za delavske pa 320 din.

Vpisovanje abonmajev: Prijave za abonma sez. 1957/58 sprejemamo od 9. do 15. septembra, dnevno od 8. do 12. ure in od 18. do 20. ure. Ob nedeljah pa od 10. do 12. ure pri blagajni Prešernovega gledališča Kranj, Titov trg 5, telef. 353. Lamskim abonentom bomo zadržali sedeže do 12. septembra 1957.

Gledališče prične z redno sezono z 20. septembrom, s premiero Shakespeareja: ROMEO IN JULIJA.

Poleg tega obveščamo cenjene obiskovalce, da bodo v naslednji sezoni gostovala pri nas: SNG-Drama Ljubljana, Mestno gledališče — Ljubljana, Slovensko ljudsko gledališče iz Celja ter SNG iz Trsta.

TRŽNI PREGLED

V KRANJU

Kranjski trg je bil v ponedeljek izredno pestro založen z najrazličnejšimi živili. Zabeležili smo naslednje cene: paprika 50 din/kg, paradiznik 50 din/kg, zelje 20 in 30 din/kg, endivija 50 din/kg, fižol v stročju 35 in 30 din/kg, lisičke 25 din/liter, smokve 60 din/kg, jabolka 50 din, slive 80 din/kg, hrške pa so prodajali po 80 in celo po 100 din/kg. Gospodinje so pokupile precej lubenic in dinj. Prve so bile po 40, druge pa po 30 din/kg. Na trgu so bile tokrat tudi robidnice po 100 din/liter in mašine po 150 din/liter. Surovo maslo so prodajali po 120 in 125 din četrt kilograma, kuhano maslo pa po 550 din/kg.

NESREČE

VOLAN MU JE ODPOVEDAL

Dne 30. avgusta okoli dveh popoldne je prišlo do nesreče na Prešernovi cesti na Jesenicah, kakih 20 m pred cestnim nadvozom. Tovorni avtomobil, last Avtoservisa Jesenice, ki ga je upravljaval Peregrin Rekar, je nenadoma zavozil s ceste 7 m globoko po nasipu. Občital je pred betonsko vrtno ograjo. Nesreča se je zgodila zaradi tega, ker je vozniku odpovedal volan. Škoda na avtomobilu so ocenili na približno 500.000 dinarjev.

LE ZAKAJ IMA KRANJSKA ŽELEZNIŠKA POSTAJA ČAKALNICO?

Tako se že nekaj časa vprašujejo potniki, ki potujejo ponoči. Kdorkoli stopi v nočnih urah v prostor pred potniško blagajno, dobi vtis, da je prišel v spalnico. Številni potniki, ki čakajo na vlake, spijo kar po kloph. Običajno prinesejo klopi še s perona. To napravi na potnika kaj čuden vtis. Čakalnica za matere in otroke ter čakalnica za potnike sta seveda vso noč zaklenjeni. Niso redki primeri, ko morajo matere s otroki po več ur stati v prostoru pred blagajno ali pa na peronu. Čakalnici sta vendar zato, da se v njih zadržujejo potniki, zato si vzrokov za zaklepanje nihče ne zna razložiti. Skozi Kranj peljejo ponoči trije brzovlaki in 6 potniških. Potnikov je vedno precej. Res je, da čakalnica ni zavetišče brezdomcev in podobnih ljudi, vendar bi uprava postaje njihovo zadrževanje v čakalnici lahko preprečila s kaznovanjem. Tako imajo urejeno tudi na drugih železniških postajah. H. O.

NAMESTO ŠŠ »S SODIŠČA«

NJIHOV „DRUGI“ FILM

Kinodvorana je nabit polna. Petindvajset vrst je zamaknjeno v osvetljeno platno, petindvajset vrst srka z njega zlagano razkošje filmske predstave. Zaromet riše na platno iz ozadja zgodbo o lepem, galantnem gangsterju, vlomilcu, o njegovih čudovitih podvigih, o njegovih očarljivih ljubicah, ki jih osrečuje z ukradenimi dragulji, o razburljivem lovu policijskih agentov, ki pa pridejo vselej prepozno, o strašnem Sing Singu in o ganljivem koncu plemenitega vlomilca na električnem stolu, katerega rešitev skesana ovaditeljica zadnji hip — zamudi.

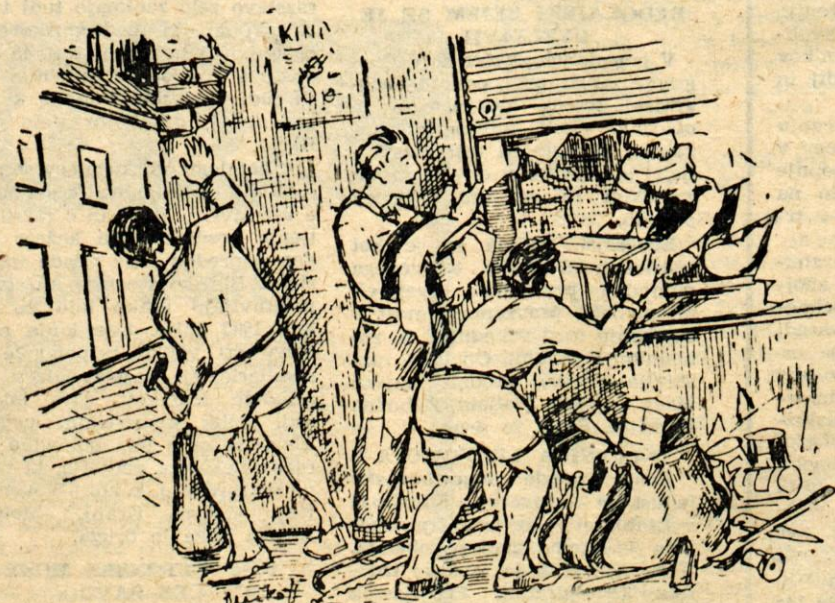
Najlepši kraji in ljudje, moderna zabavišča, moderna glasba, vlomilski in modni domisleki, mornarske špelunke, obmorske sirene, sijajni pretepi po bežnicah in še marsikaj, česar gledalec niti več ne verjame. Vse to gleda in doživlja petindvajset vrst vsakdanjih ljudi iz delavnic, uradov in drugih torišč mestnega mravljišča cell dve uri za borih 30 do 60 din. Kdo bi se še odrekel blestečemu spektaklu, kdo bi se ne predal ceneni iluziji?

V tretji vrsti tam spredaj stika glave trojice mladih skuštrancev, ki nič kaj ne spadajo med ostale »urejene« gledalce. Komaj bi jim prisodil po 15 l. t. Nekam nemirni so in oči jim begajo s platna kradoma po dvorani. Film za mlade ljudi neprimeren, pa vendar so tu. Ni ga med gledalci, ki bi jih postavil tja, kamor spadajo. Ljudje so pač obzirni in spodobni in — in kdo bi se vtikal v tuje vzgojne sfere. Le toliko jih ta trojica moti, da si ustvarijo slabo sodbo o njihovih vzgojiteljih, o sebi pa, seveda — dobro.

Kako pa je v resnici s temi fantiči?

Komu od gledalcev bi padlo na kraj pameti, da je vsa trojica že dva tedna na potepu, da sta Tine in Mirče, ki že 10 let nimata staršev, niti vzgojiteljev, ušla pretrdim tujim rokam in da je utekel Janez, ki poseka oba za dva pal-

Zadnji bučni zvoki nam brnijo po ušesih, zadnji presunljivi zdihi ujetega »junaka« s platna nas skoroda ganejo, z zadnjimi solznimi pogledi se poslavlja lepota od njega in od nas (ter hkrati vabi k naslednji predstavi),

ca, materi, ki se ves dan peha za obstanek petero otrok, zvečer pa hodi čistit še velike prostore velikega urada. Janez ima sicer tudi četa, a ga komaj pozna, saj presedi vse svoje dni v krčmi. Pozna pa njegovo pest, ki pada včasih po njem v pozni uri in ki pada tudi po materi, kadar mu premla prigara. Tudi njega ni torej nihče vzgajal.

potem zablesti še Konec in spet nas zajame nezlagano življenje: trušč ulic, hupe motorjev, doma pa spektakel njihovih brig in zaved. Sijajna zgodba s platna je še tisti večer pozabljena.

Ni pa bila pozabljena za Janeza, Tine in Mirčeta. Prevzela jih je tako, da so jo sklenili nadaljevati. Janez se je kar sam izbral za vodnika družbe

in je vlek oba člana tja v najtemnejši kot predmestne ulice. Tam jima je razodel načrt, ki mu ga je navdihnili film. Okusili so že prepovedani sad tatvine, saj so morali v zadnjih dneh, da so se preživeli, izmikati po njivah in vrtovih. Nocoj bodo pa vlomili, vlomili zares in prav tako, kakor jih je naučil junak s platna. Oplenili bodo najprej slaščičarno, potem pa še galanterijski lokal. Cestna razsvetljava je tam le borna. Tine bo stražil, on in Mirče bosta pa »opravila«.

in storili so tako. Storili so nato še sedemkrat tako. Sele po osmem »posrečenem« vlomu so jih zalotili organi varnosti na kozolecu blizu mesta, kjer so delili zadnji plen in pili »likof«.

Mladim »gangsterjem« se je začel odvijati drug film. Film sodnega postopka, ki jih je posadil na resnično zatočno klop. Odvija jim ga mladinski sodnik brez publike, ki bi vsaj sočustvovala, brez vsake bučne spremljave in osvetljave.

Rad bi povabil k tej drugi »predstavi« ustvarjalce filmov, da bi jo verno posneli in brez olepšav predstavili vsem, ki so si preganjali tegebo dneva s prvim filmom in sploh vsem, ki so že »zreli« za filmske spektakle take baže. Spoznali bi, da je našim trem fantičem, prav tista pustolovska zgodba dopolnila čašo slabe domače vzgoje do vrha in da so od takrat naprej tudi vlamjali. Spoznali bi, da je mlade iztirjenice dolžna varovati in reševati še bolj, kakor doslej, prav vsa družba. Prav je storil sodnik, ko je v svo resnostjo opozoril na to in ko je zaključil ta tragični drugi film z glasno obsodbo filmskega šunda. Jf.

Pred občnimi zbori „Svobod“ in prosvetnih društev

Vloga Svobod in prosvetnih društev je v našem družbenem življenju posebno važna. Če so imela kulturna društva za časa Avstroogrske predvsem narodno-obrambni značaj, se je njihova vloga v predvojni Jugoslaviji menjala. Dobila so izrazito nazorsko politično obeležje, pa naj gre za liberalne, klekikalne ali rdeče opredeljene Vzajemnosti, Svobode in druga društva. Bojevale so boj za stari in novi svet.

V socialistični Jugoslaviji ni več strahu za izgubo nacionalnih pridobitev, niti ni mesta za strankarski boj. Revolucija je v naši družbeni stvarnosti trdno fundirala delavski razred, z marksistično usmeritvijo. Nazorski boj se ne bije več med strankami, temveč le še med zastarelim in naprednim mišljenjem poedincev.

Delavski razred je prevzel oblast in vsa kulturno dediščino preteklosti. Sedaj gradi boljšo ekonomsko, socialno in kulturno stavbo, kot jo je prevzel. V zvezi s tem se je tudi menjala vloga Svobod in vseh organizacij in ustanov, ki se ukvarjajo s kulturnim življenjem sedanjega delovnega človeka. Neposredni proizvajalec v oblikah družbenega upravljanja ustvarja novo podobo življenja. Diletantske oblike kulturnega življenja vse bolj ginejo v preteklost. Predstavljajo samo še ostanek iz dobe dušenja človekove osebnosti in njegovih ustvarjalnih sposobnosti. Svobode morajo spremljati novi tok, ki spreminja preteklo revščino v bogato razvito industrijsko deželo, polno poleta in zagona na vseh področjih človeškega duha. Ljudje hočejo biti izobraženi, hočejo obvladati tehniko, znati jezike, žele obvladati tehniko govora, likovnega, glasbenega izražanja itd. Svobode se vse bolj spreminjajo v šolo za mladino in odrasle, ki žele dvigniti svoje poklicno, obče in umetniško znanje.

Bližamo se jeseni, ki bo zopet odprla vrata kulturnih domov. Zopet se bodo začeli tečaji, seminarji, predavanja, pevci in igralci se bodo po poletnih počitnicah vrnili na deske, plesne in druge skupine bodo ponovno pričele z vajami.

Ob pričetku delovne sezone sklicujejo vodstva tudi občne zbere, da izvolijo nove ali postavijo stare odbore in se pogovore o delu v novem obdobju.

Omeniti je treba nekaj pomanjkljivosti, ki smo jih doslej opažali ob preteklih občnih zboreh. Marsikje so občni zbori preslabo pripravljani. Ni bilo poprejšnjih posvetovanj niti v samem društvu niti s krajevnimi organizacijami SZDL, ki bi lahko nudili uspešno pomoč. Tako pridejo v vodstvo tudi ljudje, ki so jih pač ulovili na samem občnem zboru, nimajo pa nobenega delovnega koncepta, še manj pa ustrezajo po kulturno-politični kvalifikaciji, ki je potrebna za vodstveno mesto v društvu.

Sploh je skrb za vodstveni kader v društvih zanemarjena, zato v številnih primerih manjka sposobnega kadra, največkrat pa je brez prave kulturno-politične orientacije, svoj smoter najde v prirejanju predstav, ne pa v vzgoji in izobraževanju svoje okolice.

V tem smislu bodo morali upravni odbori storiti mnogo več, da bodo postale Svobode in kulturna društva središče kulturnega in družbenega življenja v domačem kraju. Prislunhiti bodo morali potrebam delovnega človeka in ustvariti vse tiste oblike izobraževalnega in kulturnega dela, ki pospešujejo človekovo duhovno rast.

V večjih društvih upravni odbori nimajo dovolj stikov s članstvom, ki aktivno dela na enem ali drugem področju. Tak upravni odbor predstavlja vrh, ki živi svoje administrativno življenje, in nima nobenega vpliva na razvoj društva in okolice.

Na občnih zbore sprejemajo tudi delovne načrte za prihodnjo sezono. Ti načrti pa se izdelujejo brez predhodnih analiz krajevnih razmer, pomanjkljivosti in potreb ter dejanskih

možnosti, ki jih neko društvo ima. Tako grede delovni načrti mimo potreb kraja in društvene zmogljivosti. Zato so izdelani preveč idealno in se pozneje ne uresničijo. Dostikrat se predvidijo stvari, na katere se pač v tistem hipu spomnijo.

Pri občnih zboreh mora biti težišče na prehojeni poti, analizi uspehov in vzrokov neuspehov, na krajevnih potrebah ter delovnih sposobnostih ljudi, ki vodijo društveno, prosvetno in kulturno življenje. Planirati bi bilo treba tudi gostovanja tujih skupin in obiske tujih kulturnih institucij, da se zadosti gladi po kulturnem življenju.

Drugi poudarek pa mora biti na izbiri ljudi, ki jih tako delo veseli in imajo potrebne sposobnosti.

Občni zbori so važen vsakoletni mejnik društvenega dela. Od uspele izbire vodstva in ustreznega delovnega programa je odvisno celotno kulturno življenje kraja. Zato morajo vsa društva, prav tako pa tudi krajevne politične organizacije, poskrbeti za zadovoljiv potek občnega zbora in potrebno realizacijo njegovih sklepov.

D. B.

filmi, ki jih gledamo

»GOLA DŽUNGLA«

Je ameriški barvni film, ki nas popelje po Rio Negru v notranjost južnoameriške celine, kjer pride na neki plantaži do konfliktov med možem in ženo, ki sta se poročila po zastopniku, ne da bi se prej poznala, in ki dosežejo vrh in razplet v nenadni borbi z mravljami marabunta. Najprivlačnejša plat tega filma je vsekakor prikazovanje nepregledne armade igralcev — mravelj, ki na svojem pohodu uničujejo vse, kar je živega. — Glavna misel: v vsakem človeku je nekaj plemenitega, vendar pa se ta plemenitost pogosto skriva pod na videz trdo skorjo srca. Ostri konflikti in skoraj nepremostljivi razdori med temi ljudmi pa zadobe v odločilnih, življenjsko pomembnih trenutkih obliko prijateljskega sožitja, skratka — v človekovi notranjosti utajena plemenita čustva se v nesreči sprostijo, kar ljudi zbližuje. — Med najboljših med vsemi prizori sodi prav gotovo dramatična in neenaka borba z brezhibno organizirano armado mravelj marabunta, ki groze uničiti plantažo. Zaradi te in še nekaterih drugih kvalitet si velja film ogledati.

MASČEVALEC IZ DALLASA«

Da so ameriški filmski producenti kar neuničljivi v iskanju zgodbe o junakih z Divjega Zapada, smo že pred kratkim zapisali. Seveda pa ob taki poplavi westernov ne moremo zaobiti esnice — namreč, da so mnogi teh filmov na moč podobni drug drugemu. Vedno gledamo isto: lesena mesteca sredi prostranih prerij, točilnice in bare, kjer se kaj radi vnamajo prepiri, ki se stopnjujejo v streljanje, nato divje jezdenje, mojstrski padci s konji itd. Vse je ubrano po istem receptu: napeta pripoved mora držati gledalce v napetosti od začetka do konca filma. — Kaj pa zasnova zgodbe? Kljub temu, da gre vedno za drugo vsebino, so si zgodbe, ki v večini primerov pripovedujejo o borbi dobrega in zla, na moč podobne. — Isto velja tudi za film »Masčevalec iz Dallasa«, ki se kljub dobrim domislicam in odlični igri Garryja Coopra ni povzpel nad povprečje. Obrtniška plat filma je brezhibna. Ob koncu še splošna ocena: film je v vrstni westernov kar dober. aa

MARJAN DOVJAK: AVTOPORTRET (olje)

Z RAZSTAVE V MESTNEM MUZEJU V KRANJU

MARJAN DOVJAK: ZELEZNICARJA (olje)

Gorenjska revija za kulturo

Obveščamo vse, ki so se že naročili na novo revijo, da jo bodo dobili po pošti v začetku prihodnjega tedna. Obenem bodo dobili položnice za plačilo naročnine.

Prvo številko revije bomo poslali tudi vsem šolam, ustanovam in tudi posameznikom. Kdor prve številke v roku 3 tednov po prejemu ne bo vrnil, ga bomo smatrali za rednega naročnika.

Uprava
GORENJSKE REVIEJE ZA KULTURO

Naša kratka zgodba

MANFRED GEORGES:

POŠTNO LEŽEČE

»Ah, veš, to je pa prav posebna zgodba. Nekoč me je videl na promenadi. Potem mi je pisal in končno sva se sestala.« Erno je planil kvišku in skoro zakričal: »Kako? Sestala sta se?«

»No, da, sestala.«

Erno ni vedel, kaj naj odgovori. Pritisnil je le glavo med roki.

Bil je večer. Luč še ni gorela. Knjige na policah in slike na stenah so metale temne sence po sobi, ki jo je razsvetljevala le mračna svetloba od zunaj. Neresnično je stala neodločna in naprej nagnjena Gretina silhueta za pisalno mizo. Kot v obrambo je stegnil roki predse, rekoč: »S kom si se sestala? S Hjalmarom Eggejem? Saj, saj tega ne morem razumeti! Saj to je čisto nemogoče!«

»Seveda ni prav od mene, da ti tega nisem prej povedala. Toda ti me boš gotovo razumel. Glej, mož mi je pisal, ko me je spoznal, nekaj pisem. Priznati moram, da sem odgovorila nanje, ker so me presunila. Glas, ki mi je govoril iz njih, je bil tako domač, tako zaupen, česar doslej še nisem doživela. Nekega dne, ko se je drznil precej daleč in sem jaz...« Erno je videl, da je Greta prepoštena, da bi lagala in preveč presunjena, da bi govorila dalje. Zamahnila je z roko in tako končala stavek... kratko in malo, korespondenca se je ustavila in ker

sem na vsak način hotela vedeti, s kom imam opravka, sem moža pač poiskala.«

»Poiskala si ga?« Erno je mogel le še jeceljati. Cutil je, kako mu stopa mrzel pot na čelo. Pograbil je z desnico svojo levo roko, da bi na ta način ustavil trepet, ki mu je pretresal telo.

»Da, poiskala sem ga. Sicer mi ni nikdar navedel svojega naslova, toda poiskala sem ga v imeniku. Bila sta le dva človeka z imenom Egge. Eden je bil trgovec s sadjem, drugi pa umetnik - slikar. V poštev je mogel priti le drugi. Tudi poštni urad je bil isti, čigar žig so nosila pisma.«

Vzela sem torej pisma in šla. Nekoliko je bil presenečen, da sem prišla, da celo tajil je spočetka, da bi bil on pravi. Ko pa sem mu končno pomolila pod nos njegovo pošto, je priznal.«

Erno je planil pokonci. Zgrabil je Gretino za rame in kričnil: »Priznal je? Kaj je priznal?«

»Da me že dolgo ljubi.«

Erno je zastokal: »Ta propalica! Ta nizkotna propalica!«

»Nimaš pravice tako govoriti o Hjalmaru! Predolgo že živiva skupaj in moral bi že vedeti, da ne storim ničesar brez premisleka. Spomnil se boš, da sva si obljubila biti odkrita drug proti drugemu in si ničesar zamolčati. Ali bi imel raje, da bi te varala? Na-

jina preteklost mi je več vredna, da bi posnemala manever malih ženk, ki se zabavajo na skrivnem za hrbti svojih moških. Prav resno mislim z nama obema. Najti morava rešitev iz te situacije. Hjalmaru Eggeju ljubim...!«

Dva dni se je Erno boril z mislijo, da bi Greti vse povedal. Toda dobro je vedel, da mu Greta te prevare ne bi nikdar odpustila, nikoli ne bi odpustila zmote sama sebi, nikoli ne bi prebolela občutka, da je šla v past. Igral se je pač z usodo in je pri tem sam padel pod kolesa. Tako je ostal nem in v znak sporazuma je nekega večera samo stisnil Greti roko.

Kasneje je včasih srečal gospo Greto. Od otrok, ki so mater obiskovali vsak teden, je o zakonu čul le dobro. Zvedel je tudi, da je gospod Egge opustil slikanje in se lotil donosnejšega in manj bohemskega posla, risanja načrtov za reklamne plakate. Tudi njega je včasih srečal. Slikar ga je vedno spoštljivo pozdravil, govorila pa nista nikoli. Hjalmar Egge je na eni strani globoko spoštoval, na drugi strani pa se je tudi nekoliko bal prvega moža Grete Egge, ki je prišel dva dni pred poroko k njemu in ga pri ljubezni, ki sta jo oba gojila do te žene, ihteč rotli, naj mu prišeže, da ne bo svoji ženi nikdar izdal prevare, s pomočjo katere si jo je pridobil.

KONEC

VRATA PEKLA

Nič koliko superlativov je že ovrednotilo japonski barvni film »Vrata pekla«. — »Sto minut, ki so pretresle filmski svet,« je napisal neki kritik ob prvi predstavi tega filma v Evropi. Če to že ni najboljši film sploh, tedaj smemo z gotovostjo trditi, da je to najboljši barvni film, ki so ga kdajkoli posneli filmski ustvarjalci. Zato lahko brez pretiravanja zapišemo, da je skozi »Vrata pekla« stopil barvni film v obdobje svoje popolnosti. Film je bil nagrajen s prvo nagrado na festivalu v Cannesu leta 1954. — Premiera tega filma bo 7. septembra v kinu »Triglav« v Kranju.

Družinski pomenki

Bodo jeseniške žene uspele uresničiti svoje zamisli?

»Zveza ženskih društev na Jesenicah že lep čas razmišlja o ustanovitvi gospodinjstva centra, ki naj bi potem razvil še vrsto uslužnostnih dejavnosti, je pripovedovala v razgovoru z našim sodelavcem tovarišica Franja Teržanova.

»Pa vam bo to uspelo?«
»Letos verjetno še ne, pač pa v prihodnjem letu. Predsednik občinskega ljudskega odbora Je-

CE NIMATE TEHTNICE

Marsikatera gospodinja, posebno ji mlada, nima tehtnice, zato ji bodo prav prišle naslednje mere:

1 zvrhana velika žlica moke tehta 20 g, 1 zravnana velika žlica moke 10 g, 1 zravnana velika žlica sladkorja 12-15 g, 1 zravnana velika žlica soli 12 do 15 g, 1 zravnana velika žlica zdroba 10 g, 1 zravnana velika žlica riža 15 g, 1 zravnana velika žlica kaše 15 g, 1 zravnana velika žlica drobtin 10 g, 1 velika žlica mleka ali vode 10 g, 1 zravnana žlička pecilnega praška 2-5 g, za jajce surovega masla 40 g, 5-6 krompirjev 500 g, 8-10 drobnih krompirjev 500 g, 5-6 debelih jabolok 500 g, 10-12 drobnih jabolok 500 g, krožnik za juho drži 3/8-1/2 l, navadna skodelica drži 3/8 l, 8-9 žlic tekočine je 1/8 l.

ki o sintetičnih pralnih sredstvih, o izdatni in poceni prehrani s praktično medsebojno zamenjavo enakovrednih živil, o shranjevanju živil ipd. Razen jedilnikov za paradižnikovo sezono bodo našle gospodinjke v reviji navodila za pripravo nekaterih živil za zimsko sezono. Zvezek zaključuje pestro poglavje »Za spretno roko«. Z zanimanjem boste prebrale tudi sestavek, s kakšnimi predpasniki si bo gospodinja obvarovala obleko brez škode za estetski videz in kako bo lahko predelala premajhne oblečke za otroke.

senice Maks Dolinar nam je obljubil vso pomoč ljudskega odbora.

»V čem so trenutno še ovire za ustanovitev centra za gospodinjstvo pospeševalno službo?«

»Najbolj nas tare to, da nimamo prostorov, manjkajo pa nam seveda tudi finančna sredstva, za katera upamo, da jih bomo dobile od občine. Strokovno moč, ki bi center lahko vodila, pa že imamo.«

»Kje upate, da boste dobile prostore za te namene?«

»V poslopju tržnice, ki jo bodo zgradili nasproti železniške postaje. Naše potrebe pa bodo morali upoštevati seveda tudi projektanti.«

»Predvidevate do tedaj kak začasen prostor?«

»Morda bi se dalo nekaj urediti v sedanjih Otroških jaslih, ki so v likvidaciji. Seveda le tedaj, če bo Železarna pripravljena odstopiti stavbo. Tam bi bil prostor za pralnico, krpalnice, dietično kuhinjo, prirejale pa bi lahko tudi kratke gospodinjstvo tečaje. Za letos imamo v načrtu tečaj za konserviranje in pripravo kolin. Kasneje si bomo prizadevale tudi za ustanovitev gospodinjstvo šole, ki jo na Jesenicah zlasti težko pogrešamo,« je zaključila pogovor o željah in prizadevanjih jeseniških žena tov. Teržanova.

—ey

RECEPTI

JEDILNIK

Telečje meso z zelenjavo
Vzhajano testo z jabolki

Telečje meso z zelenjavo: 1/2 kg teletine, 1 čebula, 5 dkg masti, 30 dkg fižola, 2 paradižnika, 3 zelene paprike, 1 koren, 2 žlici smetane, sol, žlica drobtin, smetano zmešane drobtine ter drobno sesekljan zelen peteršilj.

Na masti prepražimo sesekljano čebulo, dodamo zrezano meso, fižol, papriko, zalijemo malo vode in dušimo do mehkega. Nato pridenemo še zrezan paradižnik. Zalijemo z vodo in končno dodamo še s len peteršilj.

Vzhajano testo z jabolki: 1 kg moke, 1/2 l mleka, 4 dkg kvasa, 3 rumenjaki, 5 dkg sladkorja, 1/2 limone, 10 dkg masti. Nadev: jabolka, 8 dkg masčobe, 10 dkg rozin, 10 dkg sladkorja, cimet.

Iz moke, mleka, vzhajane kvasa, sladkorja, soli, masčobe, limoninega soka in lupinice ter rumenjakov napravi vzhajano testo. Vzhajane razvaljaj 1 cm debelo, položi na pomazan pekač, obloži z narezanimi jabolki, potresi z rozinami, sladkorjem in cimetom, pusti še pol ure vzhajati, nato ga svetlorumeno speci. Isto lahko napraviš z razpolovljenimi slivami.

Pletena jopica za 9-letno šolarko

Potrebujemo 200 g modre in 100 g sive volne. Pletemo gladki in elastični vbod.

Za levi prednji del nasujemo 64 pentelj s sivo volno in iglami št. 2 ter pletemo 6 cm eno levo in eno desno. Nato nadaljujemo z modro volno na iglah št. 2 1/2 in v prvi vrsti dodamo 6 pentelj. Na 23 cm višine odvezamo za rokavni izrez na vsaki dve vrsti 4, 3, 2 in 6 krat eno zanko. Po 34 cm višine dodajamo za rokav dvakrat po eno zanko na vsaka 2 cm. Na 33 cm višine odvezamo 39 zank v šestih zaporedjih za ramo. Po tretjem zaporedju, na 40 cm višine, odvezamo za vratni izrez najprej 11 zank, potem 3 in dvakrat po 2 zanki. Desni prednji del pletemo prav tako.

Herbet: nasujemo 126 pentelj s sivo volno in iglami št. 2 ter pletemo 6 cm elastičnega vboda kot pri sprednjem delu. Nato nadaljujemo z modro volno na iglah št. 2 1/2 in v prvi vrsti dodamo 10 zank. Na 23 cm višine odvezamo za vsak rokavni izrez postopoma: 4, 3, 2 in pet-

krat po eno zanko. Na 34 cm višine dodamo na vsaki strani dvakrat po eno zanko na vsaka 2 cm. Na 38 cm višine odvezamo za vsako ramo 39 zank v šestih zaporedjih. Ko tretji odvezamo, moramo tudi v sredini z vsake strani odvezati po 3 in 2 zanki.

Rokav: pletli začnemo s sivo volno in iglami št. 2. Nasujemo 50 zank ter spletemo 6 cm elastičnega vboda. Nadaljujemo z gladkim vzorcem, iglami št. 2 1/2 in v prvi vrsti dodamo 16 zank. Z vsake strani dodajamo nato 18 krat po eno zanko vsak poldrugi centimeter. Na 38 cm dolžine odvezamo za okroglino: 1 x 3 zanke, 1 x 2, 16 x 1, 4 x 2, 1 x 3 in 1 x 4 zanke. Preostale zaključimo hkrati.

Svetlo progo spredaj spletemo z sive volne in iglami št. 2. Na igle nasujemo 220 zank ter pletemo 6,5 cm levo in eno desno. Po prvem centimetru in na vsakih 4,5 cm moramo napraviti gumbnice. Druga od druge so oddaljene za 48 zank. Nato jopico zlikamo in sešijemo.

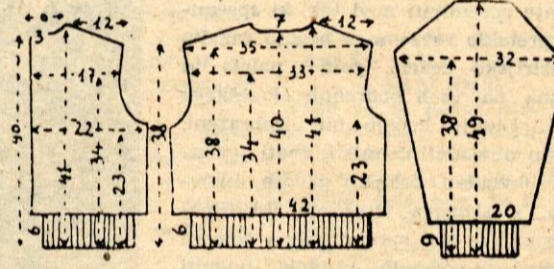
PRAKTIČNI NASVETI

Kruh se prav dolgo ohrani na viseči polici, pritrjeni na stropu v hladni shrambi. Tako je varen pred mrčesom in ne spletni hitro, ker ima dovolj zraka. Se bolj je zavarovan v viseči zamreženi omari.

Preden denemo kruh v shrambo, ga moramo dobro ohladiti.

Da ostano pecivo sveže, si pomagamo s prav preprostimi sredstvom. V posodo, kjer ga hranimo, denemo nekaj jabolčnih rezin. V času, ko jabolki ni, uporabljamo rezine dobro umitega surovega krompirja.

Ali: Pecivo hranimo v večjem loncu ali v globoki skledi, katero dobro pokrijemo ali zavežemo s čistim prtičem.

NOVO!

SODOBNO GOSPODINJSTVO št. 6

Sesta številka te strokovne gospodinjstvo revije je izšla v razširjenem obsegu, kakršna bo tudi v prihodnje. Uredništvo je pomnožilo število strokovnih člankov posameznih gospodinjstevih dejavnosti, kar je treba vsekakor pozdraviti.

V uvodu seznanja Zavod bralke o zveznem seminarju za gospodinjstvo, ki je bil v Zemunu. Prav dobrodošlo bo marsikateri gospodinjki pojasnilo nekaterih pojmov o električni energiji in izračunavanju cen za porabo električnega toka, dalje preureditev večje sobe v dve manjši, primerni za doraščajoč otroke. Prav tako so izbrani članki o čiščenju oblaženega pohištva, vzdrževanju stanovanja in izbiri materiala za zavese ter ravnanju z njimi. Pritegnili vas bodo tudi član-

Mlada rast

1+3=4 dobro (3) zadovoljno (1)
odlično (5)

prav dobro (4) slab (4)
odlično (5)

ALADARAST

STOJNICA

Bilo je pred mnogimi leti. Ko so bili sedanji očetje in mame še otroci. Takrat je v malem mestu na Gorenjskem živela mati, ki je imela sedem otrok. Sedem otrok, skromno stanovanje in kozo, ki je dajala mleko. Otroci pa so bili venomer lačni. Tudi oblečeni niso bili dovolj. Vendar to se je nekako prebilo. Nič hudega ni bilo, če so otroci skakali bosi od zgod-

z bonboni vendar ne more razmestiti po tleh.

Pri trgovcu je vzela na upanje nekaj škatel bonbonov in piškotkov. Ko jih je razgrnila po stojnici, je bila z njimi pokrita komaj četrtina prostora. Toda, ko bo to prodala, bo z izkupičkom povečala robo. Tako vsaj je mislila.

Nastale pa so nepredvidene težave. Kdo bo prodajal? Sama mora za dru-

nje pomladi do prvih snežink. Vendar — z jedjo je drugače. Zelodec venomer vpije: lačen, lačen.

Uboga vdova se je hudo zamislila. Kako bi še nekaj zaslužila, da bi prehranila otroke. Lačni vendar ne morejo biti. Še zboleli bodo. Potem bo še huje.

Zmislila si je dobro stvar. Postala bo trgovka. Prodajala bo slaščice, kakor jih prodajajo drugi trgovci. Še noben trgovec ni stradal. Ljudje, ki imajo denar, vse pokupijo. In je na tihem že upala, da je konec bede.

Kupila je leseno stojnico. Težko je prisluzila denar za ta nepotrebn izdatok. Ali brez stojnice ne gre. Škatel

gim delom. Ivan, Miška in Borček so še premali, Mara, Jure in Tone pa pravijo, da so preveliki. Te je bilo sram, da bi stali za napol praznim štantom. Materi so prišle solze v oči in takrat je mladi zbor odločil: Saša naj gre. Stara je ravno dovolj, da zna izračunati koliko stane deset dekagramov bonbonov, ni pa še tako velika, da bi se ji posmehovali sošolci in sošolke. Tako je prodajala mala Saša ter bingljala z nogami ob stolu, ki ji je bil previsok.

Kupcev pa je bilo malo in še ti so se navadno šalili. »Koliko hočeš za ves štant?« so jo vpraševali. Drugi pa: »Ali prodajaš dolgčas, saj drugega

Mnogo sreče

V počitnicah ste se lovili, okrog vogalov se podili; tam za drevesi se skrivali na kopališču se kopali.

A izdaj je vsega tega konec. Spet vas bo klical šolski zvonec. Ste zrastle vsi, se okrepili, telo in duh si odpočili, da s trdno voljo vsi veselo spet pojdete na novo delo.

Najhujši zmaj so pač enojke; teh se, prijateljčki, vsi bojte! Zato marljivo se učite in jih od sebe odpodite! Saj veste, da doma grmi, če v šoli kaj se pokazi. Kako bo mamica vesela, če same bo petice štela.

Vesolja vam želim tri vreče in pri učenju mnogo sreče!
Martina Bidovčeva

nimaš?«. Predrzejši fantje pa so ji izmikali bonbone in se nesramno rezali, ko jih je odganjala.

Izkupička je bilo torej malo in še ta se je sproti porabil za lonec, ki je bil nenasiten. Hotel je biti poln trikrat na dan, ko še za enkrat ni bilo.

Z zavistjo je gledala mala Saša kako so kupci hodili k bogato založenim stojnicam in tam kupovali. In si je mislila: »Tam so bogati, pa vsi kupujejo, pri nas pa smo revni in nihče ne kupuje.«

Mati pa ni odnehala. Rekla je: »Dobro se prodaja ob semanjih dneh in romanjih. Takrat se zbere veliko ljudi, ki vse pokupijo.«

In tako so povezali škatle v culo, Jure in Tone pa sta z materjo potovala vsepovsod, kjer so se zbirali ljudje. Včasih je bila kupčija dobra, največkrat pa slaba. Včasih jim je namočil svo robo dež, da ni bila za prodaj in so jo pojedli otroci, včasih pa so jih okradli pobožni romarji.

Pričakovana bogastva torej ni bilo. Otroci pa so kljub temu zrastle, čeprav lačni in raztrgani. Materino srce pa, ki je hotelo s stojnico pomagati otrokom, je nekoč obstalo. In to srce jih navdihuje v težkih urah še danesne dni.
DUSAN BAVDEK

Plameni so družili srca

Temna noč je legla nad »zeleno mesto«, ki je varno stalo pod legendarnima planinama Jahorino in Romanijo. Zeleno mesto, naselje udeležencev II. zleta tabornikov Jugoslavije v Palah je bilo videti kot izumrlo, le redki stražarji so čuvali nad njim. Na bližnjem gričku pa je gorel velik ogenj, ob njem se je trlo ljudi. Šest tisoč parov oči je zrlo v ognjene zublje in soče mladih glav se je ukvarjalo z mislijo: poslednji ogenj gori, izgoreva in treba bo iti domov, zapustiti zeleno mesto veselja, dela in pestrega tabornega življenja. Poslednji ogenj gori, izgoreva... Šest tisoč najboljših jugoslovanskih tabornikov in njihovih številni gostje so sedeli ob ognju, aparati fotoreporterjev so se bliskali, ko so skušali ujeti najmanjši dogodek v strnjениh vrstah, mikrofoni so pripravljani, napovedovalec je čakal.

Pozdravil nas je najprej starešina jugoslovanskih tabornikov, tov. Sergej Kraigher. Govoril je o pomozitvi naših vrst, o ugledu taborniške organizacije, o naših uspehih. Tudi gostje iz Trsta, Francije, Belgije, Nemčije, Poljske, Romunije in Italije so nas ob ognju pozdravili.

Nadvse nas je navdušil govor rojaka iz Trsta. Lepo je govoril; iz njegovega govora smo čutili vso bolešč zadržanih Slovencev. Njegov glas je bil trd, besede odsekanе, a videlo se je, da je ganjen. Ob koncu govora je dejal, da je bila jugoslovanska mladina dovolj močna, ko je gradila mostove na železniških progah, da pa je tudi dovolj močna, da bo gradila mostove od srca do srca. Teh njegovih besed nisem pozabila in jih tudi ne bom; upam, da jih bodo pomnili tudi tisoči mojih vrstnikov. — Navdušeni smo ob koncu govora vzklicali: »Bratstvo, edinstvo!« Ti dve besedi sta odmevali daleč v noč in čuli sta jih ponosni partizanski planini Romanija in Jahorina.

Zatem je govoril gost iz Poljske. Ta nas je zopet navdušil s svojimi besedami, ko je dejal, da bi se morali veliki državniki, ki tako težko rešujejo narodnostna vprašanja, priti k nam učiti. Pri nas bi se naučili, kaj je resnična enakost in bratstvo. In zopet

smo vzklicali: »Poljska, Poljska!«, obenem pa čutili, kako smo ob tem ognju združeni v celoto.

Govorili so drug za drugim gostje iz tujih dežel, nas pozdravljali, nam želeli ugled ter skorajšnje svidenje. Predstavnik Rdečih sokolov iz Nemčije je na koncu svojega govora recital pesem, ki je govorila o enakopravnosti ljudi, belih in črnih, o svobodi in podobnem. Predstavnik Rdečih sokolov iz Belgije je svoj govor zaključil z besedami: »Nimam več kaj povedati, samo to še: Navstedenje drugo leto!« Zadnja je spregovorila predstavnica romunskih pionirjev; izročila nam je pozdrave in želje pionirjev, tov. Kraigherju pa je dala njihovo darilo in ga poljubila. Strnjena množica je bučno pozdravila ganljiv dokaz prijateljstva.

Nekdo je predlagal, da pošljemo brzojavko tov. Titu, tov. Staremu in skupščini. Šest tisoč ljudi se je dvignilo in ob sikajočih plamenih navdušeno vzklicali: »Heraj Tito, heraj Tito!« Dvanajst tisoč rok je v taktu poskalo, mladi ljudje iz vseh krajev Jugoslavije so vzklicali svojemu voditelju. Ko se je navdušenje pogoilo in so nam brzojavke prebrali, smo zopet vzklicali: »Stari! Stari!« kajti tov. Džuro Pucar — Stari je bil pokrovitelj II. zleta jugoslovanskih tabornikov, kar ni bilo za nas majhna čast.

Na vrsti je bil kratek in pester program. Slišali smo najrazličnejše narodne pesmi, taborniške in partizanske. Poljski taborniki so nam zapeli dve, tudi naša Silvana in Olga sta peli. Navdušeno poskanje je zaključilo njuno petje. Zadnja točka smo izvajali vsi, šest tisoč mladih je pelo staro taborniško Baramba. Veličasten je moral biti pogled nanje.

Plameni so postali manjši, ogenj je ožarjal vedno manj obrazov, ugašal je, izgoreval; dvignili smo se in razšli. Srečavali smo domačine, ki so se našega ognja udeležili. Za nami je ostal žalosten sled ognja, žareči pepel in redki plamenčki, pred nami pa je vstalo zeleno mesto in nad njim planina Jahorina. Poslednjič smo se vračali pod njeno okrilje.
JANA

Me vzamete s seboj?

»Hm — avtostoparjev. Kadarkoli vozim tod, vedno čakajo in ustavljajo.«

»In vi vedno ustavite, če ste prazni?«

»Večkrat, vendar ne vedno. Kadar se mi zelo nudi ali če imam med potjo še kak opravke, tedaj hitim dalje in ne ustavim.«

Sama pa sem na tiho temu pristavila še — in če niste slabe volje in nekateri trdijo, da morajo moški dlje časa čakati na srečo kot ženske. Toda, mislim, da vsi šoferji niso taki, da bi raje ustavljali ženskam. Kaj se hoče — če vozijo ženske pa se sreča preje nasmehne moškim. Upajmo, da bomo kmalu enakopravni, saj iz dneva v dan vozi več žensk.

V Kranju smo, sedaj pa naprej.

Pri avtostopu je prav tako potrebno znanje ali boljše iznajdljivost. Reveži tisti, ki ne poznajo niti toliko prometnih predpisov, da stopajo tam, kjer je ustavljanje prepovedano, ali morda pod ali celo v sredi klanca, na ovinkih itd. Tudi čas je za avtostoparje zelo pomemben. Proti Ljubljani gre največ avtomobilov zjutraj in tudi dopoldne, proti Gorenjski pa, predvsem ob sobotah popoldne po 14. uri. Dobro je tudi, če človek pozna avtomobile ali njihove številke, saj tako točno ve, kam oziroma do kje gre avto in ne ustavlja vozil po nepotrebnem.

Avto S-3... je ustavil.

»Na Bled?«

»Da.«

»Lahko prisedem?«

Šofer je odprl vrata in z roko pokazal na sedež.

»Greste na izlet?«

»Morda. Pol službeno pol privatno pravzaprav. Moram pač priti do Bleda.«

Potem dolgo ni spregovoril. Videti je bilo, da nekaj razmišlja.

Cez čas — »Ste tudi vi ena izmed tistih?«

»Tistih. Katerih?«

Ste že potovali na avtostop?

Tudi jaz sem že večkrat. Predvsem takrat, ko sem bila še študentka. Denarja ni bilo, za vsako ceno pa sem hotela včasih proč iz Ljubljane. Kaj je kazalo drugega kot pot pod noge in — če pride avto, roko v zrak. Společka je šlo težko. Počasi pa se človek vsega privadi.

Take vožnje so lepše in zabavnejše kot marsikatero druge. Večkrat so lepše, kot če imaš v žepu karto in čakaš na avtobus ali vlak, ki imata zamudo, povrhu vsega pa še stojiš v gneči. Če se zgodi tako, se verjetno na tihem jezite. Tudi jaz se jezim. Kadar pa potujem na avtostop, le nestrno čakam in opazujem, ko pa dočakam, se mi zdi vse lepo...

Ko se človek poslovi od študentskega življenja, se navadno poslovi tudi od brezskrbnega življenja in — morda tudi od avtostopa. Sedaj ne potujem več toliko na avtostop. Le včasih, kadar imam kako nujno pot, poskusim spet s srečo.

Tokrat je bilo moje potovanje malo nenavadno. Službeno — z avtostopom od Ljubljane do Bleda. Preden sploh kaj povem — moram reči, da je bilo lepo in prijetno, da se človek tako marsikaj nauči in marsikaj zve. Predvsem, če stoji na cesti in opazuje.

Opazuje in vidi, koliko več avtomobilov je sedaj na cesti kot pred leti, in prav promet je eden najboljših znakov za nagel gospodarski razvoj. Vidi lahko najrazličnejše avtomobile iz najrazličnejših držav in tudi avtomobile iz drugih krajev države. Med njimi pa je seveda še precej »službenih« potnikov, kajne? In to ravno v teh dneh, ko je vreme najlepše? Imajo res prav sedaj največ službenih opravkov? Čudno, in vsi imajo opravke približno v istem kraju — na Bledu, v Bohinju ali v Kranjski Gori... Da niso prav nič »službeni«, lahko opazi vsako povprečno oko.

Ti avtostoparjem niso v veselje, kajti njihovi avtomobili so polni in če tudi ne popolnoma — družina je preveč pisana, da bi ustavljali. Sploh je pri nas še precej takih šoferjev, ki avtostoparjem ne ustavljajo. Morda se bodo sčasoma le privadili in navadili, da tako zastojkarsko prevažanje ni veliko zlo, da se to ne dogaja samo na naših cestah. Celo nasprotno, v marsikaterih gospodarsko razvitejših državah je ta pojav vsakdanji in na cestah nepogrešljiv. Ljudje hočejo potovati, študentje hočejo spoznati kraje, ljudi, njihove navade in običaje.

Tokrat se mi je sreča kar hitro nasmehnila. Avto S-27... je vozil iz Ljubljane proti Kranju in rad ustavil na moj znak.

»Koliko vas je v zadnjem času,« mi je dejal ta šofer tam nekje pri Sentvidu.

»Koga mislite?«

ALI BO KAJ...?

NIČ NE BO...!

ZALOSTEN POGLED ZA ODHAJAJOČIM...

»Zadnjič sem prav tako ustavil nekemu študentu. Ustavil sem, ker sem pač mislil, da kot študent nima možnosti, da bi potoval drugače. Ko sva se menila, pa mi je rekel, da bi sicer lahko šel v Bohinj z očetom, ker je imel na motorju še prostor, vendar ga je raje pustil, da je šel sam, ker se mu je zdelo, da je potovanje z avtostopom lepše in zabavnejše.«

Hm, to je torej težilo šoferja...

»Najraje bi ustavil in ga pustil na cesti, ko mi je povedal vse to.«

Ni mu šlo v račun, zakaj potujem službeno na avtostop. Privatno se že da razumeti — toda službeno?

»Tokrat imam pač tako službeno dolžnost, da moram potovati na avtostop. Zanimivo, kajne?«

Kdo ve — morda se je tudi namer po vsem tem na tihem jezil...

Nazaj grede sem morala dlje časa čakati na srečo. Nekaj avtomobilov, ki je sicer šlo mimo mene, bi morda ustavilo na znak, pa se kar nisem mogla odločiti, da bi dvignila roko.

Je bilo pre malo poguma? Ne vem. Morda.

Mopedist, ki se je peljal mimo mene, se mi je sočutno in morda malce škodoželjno posmehnil, češ — jaz se pa le peljem, čeprav počasi, ti pa čakaš in verjetno ne bo iz tega nič. Bomo videli!

KADAR JE AVTOBUS PRENAPOLNEN ALI KADAR PREZGODAJ ODPELJE — TUDI TO SE ZGODI — TUDI TOLIKŠNE GRUČE ČAKAJO NA AVTOSTOP, SEVEDA, Z MALENKOSTNIM UPANJEM. AMPAK LJUDJE NA SLIKI NISO ČAKALI NA AVTOSTOP — TO SMO ZVEDELI ŠELE POTEM, KO SMO JIH ZE FOTOGRAFIRALI...

Privozil je avto s številko celjskega okraja. Roka se je malce negotovo dvignila. En sedež je bil še prost, saj več ni niti treba.

Dva starejša potnika, ki sta, kot sta pripovedovala, imela opravke v Kranju in potem »skočila« še na Bled, sta se izkazala. Pred menoj ju je ustavil že nek študent.

»On potuje z nami do Ljubljane.«

»In potem?«

»Potem vzdolž jadranske obale,« je pripovedoval mladi zagoreli fant.

»Lani sem prepotoval Istro. V nahrbtniku sem imel le nekaj sira, kruh, v žepu pa nekaj stotakov. Kljub težavam, kajti tam so avtomobili bolj redki kot na gorenjskih cestah, sem se prebil do cilja in — lepo je bilo...«

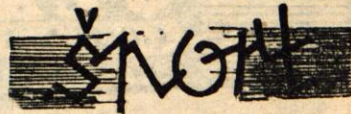
Ne dvomim.

V Bistrici smo švignili mimo mopedista. Tistega, ki se je preje posmehoval.

»Moje so žalje — pa drugič boljše in hitrejše...«

V Kranju smo se poslovili. Kratka zahvala in — kar pri avtostopu ni nič manj važno — še drugič nasvidenje!

Lj.

SPRETNOSTNA VOZnja V PODNARTU

Avto-moto društvo Podnart bo za 3. obletnico obstoja priredilo 8. septembra v Podnartu spretnostne vožnje. Ob tej priliki bodo poskrbeli tudi za veselje pionirjev. Pred pričetkom spretnostnih voženj bodo pionirji tekmovali s skiroji. C. R.

VIII. GRAMATČIKOV-JANKOVIČEV MEMORIAL TRIGLAV ZMAGAL PRI MLADINCIH — V SKUPNEM PLASMANU KRANJČANI PRVI

Osmea tradicionalnega turnirja za »Gramatčikov-Jankovičev memorial« se je udeležilo rekordno število igralcev in igralk. Sodelovali so: Banat — Zrenjanin, Sloga — Beograd, Opatija, Mladost, Tekstilac, Grafičar, Industrogradnja in Prvomajska iz Zagreba, Fužinar — Ravne, Maribor, Litija, Koper, Jesenice, Ilirija in Ljubljana, Storžič — Golnik, Škofja Loka, Mladost Kranj in Triglav, vsega okoli 140 igralcev in igralk. Tudi po kvaliteti igralcev in igralk je bil turnir na zelo visoki ravni; posebno je bilo tekmovanje v ženskih disciplinah skoraj državno prvenstvo, saj sta manjkali samo Čovič in Vrzić iz »Partizana«. Samo zvezni turnir januarja 1950, igran v tovarni »Inteks« je bil večji, kot ta memorial v Kranju. Zato tudi ni čudno, da so domači igralci dosegli samo dve prvi mesti. Posamezno ekipe in igralci so bili zelo močni, hkrati pa je bil to tudi prvi turnir v novi sezoni in mnogo mladinke, med njimi tudi Plutova in mladinci so prešli v seniorje, zato se je odnos moči v mladinskih disciplinah deloma spremenil.

Ker pa so Kranjčani imeli zelo izenačeno, pri tem pa tudi najštevilnejšo ekipo, so v skupnem, sicer neuradnem točkovanju zasedli prvo mesto s 183 točkami. Drugi je Grafičar — Zagreb 103, 3. Ljubljana 69, 4. Mladost — Zagreb 48, 5. Fužinar — Ravne 47, 6. Opatija 43, 7. Maribor 38, 8. Industrogradnja 34, 9. Škofja Loka 20, 10. Banat — Zrenjanin 8, 11. Mladost Kranj 6, 12. Tekstilac 5, 13.—15. Ilirija, Storžič in Koper 4 točke, 16. Sloga — Beograd 2 in 17. Prvomajska brez točke.

Rezultati finalnih iger: ekipno — moški: Mladost : Grafičar 5:3; ženske: Grafičar : Triglav 3:1; mladinci: Triglav : Opatija 5:3; mladinke: Fužinar : Triglav 3:2; pionirji: Maribor : Šk. Loka 5:2; posamezno — moški: Hudetz (I) : Franič (MI) 3:2; ženske: Terežnik (L) : Nikolič D. (G) 3:2; mladinci: Jazvič (O) : Teran (T) 2:0; mladinke: Nikolič III. (G) : Jernejčič (T) 2:0; pionirji: Zupančič (G) : Grabner (F) 2:0; pionirke: Nikolič III. (G) : Knap (T) 2:0; dvojice — moški: Hudetz — Barlovič : Hrbud — Frančič 2:1; ženske: Nikolič D. — Nikolič R. : Bogataj — Dolenc 2:0; mešano: Plut — Teran : Nikolič — Hudetz 2:0.

KAMEN spotike

SPET ZNAKI!

V Češnjicah, v Selški dolini je naš fotoreporter ujel tale posnetek, ki spet kaže na malomar-

nost. Ta prometni znak, ki stoji ob cesti kot znani stolp v Pisi, vliiva vse prej kot občutek varnosti na cesti.

Kdorkoli je že temu kriv — prometni znak je treba popraviti!

gorenjske bodice

Δ Zaradi tiste lepote kraljice, ki so jo pred kratkim izvolili v Radovljici, sem prišel pri nekaterih v nemilost. Očitajo mi namreč, da sem deklici, ki sta jo žirija oz. publika izbrala kot najlepšo (stvar okusa), storil krivico. Krivico predvsem zato, ker sem zapisal, da je Italijanka. Njej in žiriji v zadoščenje naj povem, da živi deklica v Trstu, in je hči zavedne slovenske tržaške družine. Razen tega pravijo, da je moje pisanje potvorbno v toliko, ker deklica darila, ki ga je sprejela kot nagrado pri tekmovanju, ni prodala, oziroma pretopila v zlahtno kapljico, s katero je nameravala počastiti žirijo za naklonjenost.

Δ Ondan sem se priczajzil na Jesenice. Sakrament, tako me je užejalo, da sem koj zavil v gostilno k Muleju. Skoraj znak me je vrglo, ko mi je obtičalo oko na množici delavcev, ki so si ob glasnem kramljanju in polnih kozarcih krajšali čas. »Madonca,« sem pomislil, »tako visok datum, ti pa pijejo vino kot vodo.« Pa so mi povedali, da so dan poprej v Železarni talali dobiček. Koliko so ga dobili, pa

od same fovšarije nisem hotel vprašati. Pa še tole sem slišal. Baje so nekateri ljudje v tovarni prepovedali delavcem govoriti o premijah, ki so jih dobili vodilni uslužbenci.

Zakaj neki? Pravijo, da zato, ker so tudi premije vodilnih uslužbencev nekontrolirani dohodki, o katerih višini ne smejo njihove žene ničesar vedeti. Zahteva po molku je toliko večja, kolikor večje so premije vodilnih uslužbencev v primerjavi z dobičkom, ki so ga dobili delavci.

Δ Če se spomnim, da sem preteklo nedeljo zavoljo trebuha-bola zamudil tiste ceremonije na Brezjah, se mi od jeze kar za-nohta. Marsikaj sem zvedel, pa tudi to, da so za zemeljske blagodatni romarjev skrbela tudi razna, predvsem gostiška podjetja socialističnega sektorja, in teh je bilo nič več in nič manj kot 22. Vse lepo in prav, končno pa — kšeft je kšeft! Prav pa bi bilo, če bi ta podjetja pokazala tudi ob drugih prili-

kah in drugih prireditvah toliko trgovske žilice.

Δ Cerkljanski peki so mesece in mesece gruntali, kako bi ustregli razvajenim okusom od-jemalcev. Začeli so se zgledovati po kranjskih pekih, ki so v hlastanju za novimi recepti kdajpakdaj zamesili v kruh žebelj ali ščurka. Strela skrtačena, pa kdo bi ustregel vsem okusom! Žeblje so stadjali, ščurki jim niso bili po godu... Glejte, in Cerkljani, gadje kakršni so, so pogruntali ta prav. Ne ščurke... ne žeblje... Cerkljani imajo bolj razvajene želodce. Za njih moramo pripraviti že kakšno posebnost — skratka, z našimi recepti moramo posekati kranjske peke. Rečeno — storjeno, zamesili so in pridjali črve. Sicer ne vem, koliko jih je bilo, vem pa za enega, ki smo ga našli, in tega hrani naš narod kot dokaz. Dolg je nič več in nič manj kot 2 centimetra; za filmsko igralko iz rodu črvov bi bil pa v pasu vsakakor preveč zajeten. Vas pozdravlja Vaš Bodičar

MIMI MALENEK KONIC **VIGENCI** ROMAN 69

»Pravzaprav je polovica moja. Jaz ti nisem ničesar dal v najem in stric tudi še ni pristal na Anino ravnanje, ne pozabi tega! Mislim, da si ti tisti, ki se boš moral pomeniti z menoj, če boš hotel še naprej delati v obeh vigencih.«

Dominik se je ugriznil v ustnice, sprevidel je, da se je urezal. Fant ni tako nespameten, kakor je mislil. In povrh ga še železniški župnik podpira! V hipu je doumel, da je najbolje, če se pokaže spravljlivega. Zato je kolikor mogoče prijazno rekel:

»Mislim sem, da hoš vesel, ker sem oba vigenca uredil. Stalo me je mnogo truda in denarja. Dandanes se ni lahko lotiti take stvari.«

Aleš je vedel, da ima bratranec prav. Ko bi ne bilo tistega z Ano, bi mu to tudi priznal, tako pa je samo zaničljivo privzdignil končca ustnic in odvrnil:

»Kar si storil, si storil v svoj prid, saj bi drugače ne mogel delati.« Obrnil se je in naglo odšel v hišo.

Dominik je ostal pred vigencom in gledal za njim. Čutil je, da se bo moral trdo spoprijeti z njim.

—o—

Kroparji so praznovali svoj praznik, »kovaško nedeljo«, pri »puklastem Blažku« pa so Dominikovi delavci pili likof. Pred nekaj dnevi so naložili izgotovljena kladivca na železniške vozove in graški zastopnik je potrdil, da je bilo blago v redu odposlano.

Dominik si je oddahnil. Bilo mu je, kakor da se mu je zvalila skala s pleč.

Vse to je bilo srečno mimo in Dominiku se je bilo treba samo še peljati v Gradec, kjer bo prevzel denar in dobil menda tudi že novo naročilo. Zdaj je bil na konju in je smel tudi nekaj tvegati.

Dobiček, do katerega se je prikopal v tako kratkem času, je zbudil v njem nepričakovano dobroto in nekoliko pobahati se je hotel. Zato se je dogovoril s »puklastim Blažkom« za likof. Gospodinja je vsadila dve peči belih hlebcev in skuhalo klobas, Blažek pa je nastavil sodec vina. Dominik mu je naročil, naj ne skopari, za goldinar več ali manj se ne bosta sporekla. Čutil je, da mora potolažiti ljudi, ki so godrnjali zaradi priganjanja in slabe plače.

Sam je postopal, dokler ni zazvonilo poldne, potem je šel domov južinat. Pojužinali so hitro. Dominik, ki je vedel, da se ne spodobi, da bi med prvimi prišel na likof, je hodil po vigenjih in postaval pri vodi, potem je šel v hišo. Pri mizi je našel Ano, ki je ravno brala časnik.

»Najbrž si se namenila ostati doma?« ji je rekel. »Mislim sem te povabiti s seboj k »puklastemu Blažku«, ampak tam ni nič zate. Gotovo bi ne marala iti.«

Ana je odtrgala pogled od časnika in ga zamišljeno poslušala. Zadnje čase se je pogosto mučila zaradi Dominika. Iz dneva v dan bolj je čutila, da ji ljubezen prinaša samo ponižanje in muko. Slepā bi morala biti, ko bi ne opazila, da Dominiku v resnici ni dosti do nje. Potem so bile še druge stvari, ki so jo mučile. Aleš je očitno Dominika preziral in se mu izogibal, stric Miklavž mu je odgovoril predržno, predvsem pa je bil njenih muk kriv Dominik sam, ki ni bil do nje tak, kakršen bi po njenem moral biti. Celo način, kako ji je povedal, da je ne more povabiti na ples, jo je užalil. Saj je vedela, da bo morala ostati doma, ne spodobilo bi se iti na ples, ko vendar še žaluje po očetu, tudi zato bi šla nerada, ker bi potem ljudje še več govorili o njej in Dominiku. Toda lahko bi ji povedal drugače, tako da bi čutila, kako jo bo pogrešal, kakor bo ona pogrešala njega in vse popoldne mislila nanj.

»Še misliti ni, da bi šla,« je odgovorila z narejeno mirnostjo. »Ti se pa le napleši.«

»Ni mi ravno do plesa, toda zraven moram biti,« je menil Dominik.

JUNAKI MORJA

10. septembra bo minilo 15 let od ustanovitve naše Vojne mornarice. Od 10. septembra 1942 do konca vojne, 15. maja 1945, je naša mlada Vojna mornarica dosegla nešteto zmag na morju in na kopnem. Po vojni je bilo potrebno očistiti minska polja v Jadranu, zgraditi je bilo treba porušena pristanišča in obmor. mesta, popraviti stare in zgraditi nove ladje; pri vseh teh akcijah je sodelovala naša mornarica. Težko bi bilo naštet vse uspehe naše mornarice, bodisi vojne ali trgovske. Zato naj teh nekaj skromnih črtic vsaj malo seznanj bralce z življenjem in dogodki v naši mornarici med vojno in po osvoboditvi.

NAŠI POMORSČAKI DOLGE PLOVBE VRHOVNEMU KOMANDANTU, MARSALU JUGOSLAVIJE — JOSIPU BROZU-TITU

»Z današnjim dnevom smo prekinili vse vezi in obsodili izdajalsko vlado v Kairu z vsemi njenimi predstavniki in pomagači. Prostovoljno vstopamo v sestav Narodnoosvobodilne vojske Jugoslavije in priznavamo Nacionalni komite narodne osvoboditve Jugoslavije kot edino pravo predstavništvo narodne Jugoslavije.

Od danes bo ladja plula pod novo, proslavljeno nacionalno zastavo s slavno rdečo zvezdo.

Ob tej prekinitvi pošiljamo Tebi, našemu Vrhovnemu komandantu, v imenu vseh pomorščakov naše goreče pozdrave in Ti izražamo svojo globoko hvaležnost za bratstvo vseh narodov Jugoslavije, ki smo ga dosegli in skovali v borbi.

Pričakujemo, da bodo v najkrajšem času vsi jugoslovanski parniki, ki plujejo po oddaljenih morjih, sledili našemu primeru in se pridružili herojski Narodni armadi, ki jo Ti vodiš k zmagi.

Prosimo, da se ta naš telegram objavi preko radijske postaje »Svobodna Jugoslavija«.

Posadka in komanda parnika »SENGA«.

Ta telegram je poslala posadka jugoslovanskega parnika »SENGA« (danes »KORČULA«) tovarišu Titu dne 17. marca 1944 iz italijanske luke Galipoli.

Istega dne je izdal štab NOV v Monopoliju sledeče potrdilo prvemu preoceanskemu parniku nove Jugoslavije:

»Tukajšnja baza potrjuje, da je parnik »SENGA«, pristanišče Sušak, bruto tonaža 5140, neto 3280 ton, pod komando kapetana dolge plovice Teodorja Tijana, s posadko 44 mož, vključno z komandantom, prevzela Narodnoosvobodilna vojska Jugoslavije in da pluje v službi Združenih narodov.

Ladja plove pod jugoslovansko nacionalno zastavo: plavo-belo-rdeče v enakih vodoravnih poljih z rdečo zvezdo v prvi tretjini belega polja.

Pozivamo oblasti osvobodjene Jugoslavije kakor tudi vse pomorske in vojaške oblasti zavezniških držav ter komandante njihovih bojnih ladij, da omogočijo svoboden prehod omenjeni ladji, njeni posadki in tovoru, da odstranijo vse zapreke omenjeni ladji na njenem potovanju in da ladji v primeru potrebe nudijo vso pomoč in zaščito.

Štab baze NOVJ Monopoli, 17. marca 1944, štev. evidence 37.«

Seveda vse to izdajalska vlada ni mirno gledala. Zahtevala je od angleškega Ministrstva za zunanje zadeve, da komandanta »SENGE« prisilno odstavijo, novo zastavo nasilno snamejo in dvignejo staro. Posadka ladje o tem ni hotela ničesar slišati pa tudi angleško Ministrstvo za zunanje zadeve je odbilo sleherno vmešavanje v te zadeve.

Po prihodu v Anglijo je »SENGA« v aprilu istega leta odpotovala iz Luke Prestown za kanadsko luko Quebec. Tako je prvič preko Oceana prešla zastava nove Jugoslavije. Dva meseca kasneje je primer »SENGE« ponovil »TIMOK« in zamenjal zastavo, kasneje pa so to vrsti storile vse ladje dolge plovice. Posadka »SENGE« je s tem opravila dvojno nalogo: prva je preko Oceana prenesla zastavo nove Jugoslavije in prva je med naše izseljence v Ameriki prinesla najbolj točne vesti o borbi narodov Jugoslavije.

Pomorščaki dolge plovice, daleč od svoje domovine, ki so izgubili preko 200 svojih tovarišev v globinah vseh morij, niso niti za en trenutek podvomili in se obotavljali, da častno izvršijo svojo nalogo.

PRED NOVO NALOGO

Malce vstran od ostalih ladij, privezanih na obalo, je stal minolovec. Iz dimnika ladje se je valil gost črn dim, znamenje, da bo ladja izplula. Komandant je ukazal: »Na vez!«

»Most, stroji pripravljeni!« je odgovoril glas iz notranjosti skozi cev na komandnem mostu.

»Nocoj nismo spali dosti, skoraj nič. Ko se odpravljamo na nove naloge, zlasti če se odpravljamo na izvršitev nočnih nalog, ne mislimo dosti na spanje,« je povedal prvi oficir ladje.

»Opoldne smo dobili navodila za novo nalogo. Takšno je naše življenje. Če ni min, najdemo kaj drugega, vedno delamo in to nas veseli.« Tako pripoveduje komandant ladje in gleda, kako mornarji hitijo sem in tja po palubi in pripravljajo vse potrebno za plovbo.

»Nekateri naši tovariši delajo prostovoljno po štiri in več ur na dan. Primerilo se je, da so mornarji delali neprekinjeno po 16 ur na dan pri čiščenju kotlov.«

Prišel je čas za plovbo. Komandant je s komandnega mostu ukazal:

»Odveži krmol!«

»Iveži vezl!«

Ladja se je počasi odmikala od kamnite obale in obračala kljun proti izhodu iz luke. Se nekaj ukazov in kormilar je zasukal kormilo, strojnik je hitreje pognal stroje in minolovec je zaplul novim nalogam naproti.

CRTICE IZ FLOTILJE

Ob neki priliki, ko je bilo treba Nemce na ujeti ladji pozvati k predaji, je »najboljši« poznavalec nemškega jezika zavpil:

»Alle Hände machen sie alles zusammen auf.«

Ni čudno, da so kasneje Nemci preplašeni spraševali:

»Sie sind Engländer?«

Barba Ive je, utrujen in premočen od morja, šel na Visu k brivcu. Sedel je, da bi se ostrigel in obril in — zaspal je. Zbudil se je, toda brez brkov.

»Bog ne daj, da bi se naš kraj osvobodil prej, predno meni brki ne zrastejo. Moja stara bi rekla, da sem znorel.«

Ko so delili prvo »fasungo« keksov, ki so jih mornarji dobili med vojno na Visu, so bili srečni, da ni raznih vrst, ker so po napisu na pokrovih videli, da so vsi zabojni ene vrste.

Na vseh je namreč pisalo: »TO OPEN!« (Odpreti).

Med vojno je neka ladja s partizani plula s Kornata na Vis. Jugo je pihal, vozila pa je vso noč. Oči so jim izstopile iz jamic, ko so gledali na kompas. Zjutraj Visa ni bilo nikjer. Naenkrat se nekdo obrne in zavpije:

»Ajme, ljudi, mi smo pod Kornatom!«

V nevihti jim je padlo sidro v vodo in vso noč so vozili na istem mestu.

MILAN LJUBIČ

ZIMOVNIK REČNE FLOTILJE JVM

TOM IŠČE ZAKLAD

PRIREDIL: IVAN ABRAM

RISE: MILAN BATISTA

25.

Naslednjo noč je Tom ob pravem času smuknil od doma. Vzel je staro kositrno svetilko in veliko ruto za zasenčenje. Vse je dobro kazalo. Oba raziskovalca sta, ko se je dodobra stemnilo, zdrknila v temo proti gostilni. Huck je stražaril, Tom pa je izgubil. Dolgo ga ni bilo nazaj. Kar naenkrat pa je nekaj prisopihalo mimo Hucka. Bil je Tom. Lovil je sapa in dejal: »Huck, beži, če ti je življenje ljubo!« Dečka sta jo ubrala. Šele ob robu mesteca sta se ustavila in Tom mu je pravil, kaj je doživel:

26.

»Grozno je bilo, Huck! Kar se da tiho sem preizkusil dva ključa. Toda nobeden ni odklepal. Kar tako sem prijel za ključko in glej, vrata so bila odprta. Skočil sem v sobo, odgrnil svetilko in...« — »Kaj si videl, Tom?« mu je vpadel v besedo Huck. — »Toliko, da nisem stopil na roko Joeja. Ležal je tam in trdno spa. Mislim, da je bil pijan!« — »Pa si videl skrinjico z zakladom?« — »Iskreno ti povem, Huck, nisem se oziral. Razen steklenice in kozarca na tleh nisem videl ničesar!«

27.

Hucku je medtem prišlo na misel, da bi bila prav zdaj, ko je Joe smrčal na tleh, najboljša priložnost, da bi dobila skrinjico, toda ko je malo bolje premislil, ga je kar streslo od strahu. Kmalu je zavrgel to misel. Tišino je prekinil Tom: »Poslušaj, Huck, ne bova več preiskovala, dokler zagotovo ne veva, da Joeja ni več v sobi. Če straživa vsako noč, bova prav gotovo opazila, če bo odšel. Potem pograbiva skrinjico in najina bo.«

28.

»Jaz bom stražil celo noč,« je dejal Huck. »če boš ti šel po skrinjico.« — »Velja,« je dejal Tom. »Bom! Če bo treba, pridi na našo cesto in zamijavkaj. Če bi slučajno spal, mi vrzi pest peska na okno!« — Huck je tako ponoči stražil, podnevi spal. Dečka sta bila na preži in njuna pričakovanja so jima stopnjevala bogato domišljijo. V mislih sta imela samo še zaklad.